

V. FEJEZET.

A kormányzó hatalom igazgatása.

I. Egyházfegyelem.

1. Hit-erkölcsi élet.

a) (*Egyhm. zsinat. Tit. I. §. 3.*)

Posteaquam per disseminatas a saeculo falsas pestiferasque doctrinas, lumen fidei in mentibus mortalium obfuscatum est, et contagiosum virus incredulitatis, scepticismi, atque pruritus veritates Religionis in dubium trahendi, instar mali fermenti omnes hominum classes pervasit; mirum non est, mores quoque Christianorum in deterius versos esse: in quorum enim cordibus fides evanuit, aut labefactata est, apud eos elater etiam ad colendas virtutes, et vitia fugienda vim suam perdidit, aedificium quippe non potest firmiter subsistere absque fundamento, neque arbor virere, salubresque fractus proferre absque radice!

Characteristicum malum huius aevi est inordinata cupiditas commodorum et voluptatum temporalium, conjuncta cum incuria rerum divinarum et aeternarum. Homines in terram defixi, et unice passionibus cordis sui servientes, non possunt non in profundum immoralitatis demergi; hinc profluit avaritia, et sitis divitiarum, cui tamquam idolo genua incurvantur; studium opum convasandarum modo indigno et injusto, cum usura mordente, et destructione integrarum familiarum, et haeredum; luxus in suppellectili et vestibus quarum continuo novae elegantiae et formae quaeruntur; luxuria quod vitium in dies maximos progressus facit; tepor porro et indifferentia erga propriam Religionem et Ecclesiam; contra: facilis et promptus animus spiritum aevi sequendi etiam cum injuria suae Religionis; vecordia denique et spuria verecundia apud eos etiam, qui fidem retinuerunt, hanc, ex respectu humano et amore proprio libere et palam haud profiteri, nullamque prorsus molestiam ex amore Dei et Religionis subire velle.

Facile est hinc intelligere, quantopere his vitiis periclitetur salus animarum, quantumque corruptio haec exposcat zelum, et

virium intensionem omnium, qui pro muris Jerusalem custodes constituti sunt, ne tot animae, sanguine Jesu Christi redemptae, pereant, et ut corruptela haec, antequam profundiores radices figat, extirpari valeat. Quapropter suspirantes ad Deum, et vocem geminantes, committimus, ac injungimus omnibus curam animarum habentibus, ut sibi creditorum conversioni, sanctificationi et saluti totis viribus incumbant; peccatoresque, et officia hominis christiani haud implentes, quam et privatim, ad tramitem virtutis reducere satagant; quod ut cum certiore effectu facere possint:

a) vivide ob oculos ponant eis infelicitatem peccatoris, qui utpote dum per peccatum Deum derelinquit, ipse quoque ab eo derelinqui meretur, imo saepe etiam derelinquitur, iuxta illud Jerem. „**Domine omnes qui te derelinquunt, confundentur, recedentes a te in terra scribentur: quoniam dereliquerunt venam aquarum viventium.**“ Ostendant contra: felicitatem eorum, qui Religionem divinam Jesu Christi sincere sequentes, ejus praeceptis lubenter obtemperant, ineffabileque illud gaudium, quod hi ex amicitia Dei, et conscientiae tranquillitate percipiunt;

b) in omnibus suis monitionibus, aut correptionibus memores sint semper mansuetudinis ecclesiasticae, neque adhibeant modum, qui peccatorem exacerbaret magis, quam emendaret; abstineant a verbis et expressionibus indecoris, ac indecentibus, quae ab omni modesto et culto homine reprobare possent. Eluceat ex omni correctione charitas, et sollicitudo de salute corrigendi, fiat cum patientia, quae nulla seu contumacia, seu resistentia, aut injuria expugnari queat. Si necdum optatus effectus sequitur, validius quidem remedium adhibendum venit, iuxta illud: „**Argue, obsecra, increpa.**“¹⁾ — „**Increpa illos dure, ut sani sint in fide**“²⁾; ast, nec hoc quidem citra spiritum charitatis, ne impetu fervoris abrepti plus noceant, quam prosint;

c) his necdum sufficientibus; Pastor animarum gravissimis verbis inculcet auribus indurati peccatoris: quam terribile iudicium expectandum habeat, si Deo vocanti toties pertinaciter resistendo, ab eo desertus in impenitentia, et peccato suo mortem, — cujus hora semper incerta est, — oppetierit: experientia quippe docet, inveteratos peccatores communiter ita mori, prout vixerunt, — vixerunt in peccato, moriuntur in peccato; vixerunt tamquam inimici Dei, moriuntur tamquam inimici Dei, et hoc ipso damnationem incurrunt aeternam. Recedet ita forsitan cum gratia Dei impius salutari horrore percussus a via sua, si tamen in impietate sua mortuus fuerit, sanguis ejus de manu Pastoris non requiretur.

b) (*Tartom. zsinat. Tit. IX. §. 4.*)

De commurione cum Haereticis et schismaticis ac Iudaeis.

Haereticum hominem post unam et secundam correptionem devitare iubet Apostolus; s. Joannes Apostolus quoque prohibet

1) Tim IV. v. 1.

2) Tit. I. 13.

recipere in domum, vel Ave ei dicere, qui non rectam fidem tenet. Sane frequentiori et intimiori vitae commercio cum eiusmodi hominibus vigorem fidei sensim debilitari, et cum persona ipsum etiam errorem diligi, experientia docet. Periculum hoc eo maius est, quo magis norunt artem aliorum favores aucupandi, ipsique errores, quibus imbuti sunt, sensualitati maiorem in modum blandiuntur; quid prout, quam ut aetas praesertim juvenilis variis illicitis allecta decipiatur, et pededentim rectae fidei naufragium patiatur.

Et ideo licet fidelibus nostris hac quoque occasione maiorem in modum commendemus, ne ergo homines fide a nobis divisos charitatem desiderari patiantur: simul tamen eosdem per viscera misericordiae Christi obsecramus, ne sine necessitate cum iis, qui foris sunt, familiari consortio nectantur.

Quapropter:

1. Parochi crebro inculcent parentibus tam in publicis sermonibus, quam privatis colloquiis, ne proles ad scholas acatholicas, nec pro mercatura vel artificio, aut linguarum usu ad instituta, aut plane privatas haereticorum domos mittant. Non enim licet cum periculo aeternae salutis sive scientias, sive dexteritatem, aut alia emolumenta temporalia quaerere.

2. Parochi prohibeant, ne Christiani servitium suum Judaeis assidue impendere audeant¹⁾, ita ut fiant illorum domestici, et familiares. Porro ne christianae mulieres Judaeorum nutrices in eorum domibus ullo pacto sint, extra eorum domos vero, nisi cum necessitas, Parocho Probanda, postulaverit²⁾. Moneant quoque Parochi mulieres christianas, ne opera obstetricum habraearum utantur.

3. Dolemus usu invaluisse, ut quibusdam solemnitatibus etiam Catholici sub specie Cultus divini templum Aatholicorum adeant, religiosis ipsorum ritibus intersint, conciones illorum audiant, quasi charitatis triumphum celebraturi, reipsa autem indifferentismum religiosum, qui pestis est humani generis, professuri. Igitur catholicos hortamur in Domino, ne genio aevi se corrumpi patiantur, neve per promiscuam templorum frequentationem fidem suam abnegent. Iam dudum Divinus Salvator monuit, non esse credendum illis, qui dixerint: „Ecce hic est Christus aut illic.“

4. Multo magis doleremus, si inter ipsos etiam Sacrorum Ministros invenirentur, qui homines in externa, notoriaque haeresum professione defunctos catholicis ritibus honorarent, ac pro iis quoque, quos schisma a nobis separavit, incruentum Missae Sacrificium offerre non reformidarent. Nulli dubio subiacet quidem, quod etiam illos, qui alienam a nostra religionem profitentur, sincera charitate prosequi, cunctaque humanitatis ac benevolentiae obsequia prompte et amanter iisdem exhibere teneamur:

1) Benedictus Papa XIV. de synodo Dioecesana libr. 6. c. 4. Num. 2.

2) Cap. 8. et 13. de Judaeis.

Divinus namque Religionis nostrae Auctor absque ulla promulgavit restrictione cardinale isthoc mandatum: „Diliges proximum tuum sicut te ipsum:“ at quamvis stricta nos maneat obligatio, etiam acatholicos et omnes, qui religione a nobis discrepant, ceu proximos nostros charitate non ficta complectendi, pacem et concordiam, cum illis fovendi, dum ope nostra indigent, benevole ipsis succurrendi, bonum illorum non tantum spirituale sed et temporale promovendi: nihilominus tamen iisdem in rebus sacris et divinis communicare, nominatim vero funera eorum ritu ecclesiastico honorare, vel Sacrum Missae Sacrificium pro eis seu vivis seu defunctis offerre, illicitum est. Positivam Ecclesiae legem, quae vetat, ne funus acatholicorum ritu ecclesiastico honoretur, Sacrificium pro illis, seu vivis seu defunctis offeratur, consequenter ne stipendia quoque aut fundationes pro Missis huiusmodi acceptentur, clare enunciant SS. Canones: „Clerici non exhibeant haereticis ecclesiastica Sacramenta, nec eos christianae praesumant tradere sepulturae, nec eleemosynas, aut oblationes eorum percipiant“¹⁾. „Si quis Episcopus, aut Abbas Presbytero vel Monacho iusserit Missas pro haereticis cantare, non licet. Non enim expedit obedire“²⁾. Recensitas canonicas Sanctiones observari, recentiori etiam tempore strictissime inculcavit pie memoriae Gregorius Papa XVI. qui oborta circa ritus in exequiis controversia in literis suis Apostolicis ad Augustanum Episcopum 13. Februar. 1842. datis ait: „Vix possumus explicare verbis, quantum concepimus animi dolorem, cum ex (literarum tuarum) lectione cognosceremus iussisse te, ut publicae illae supplicationes, quae pro omnibus in Christiana et Catholica societate defunctis institutae ab Ecclesia sunt, haberentur isthic pro muliere principe, quae in haeresi, ut manifestissime vixerat, ita et diem obiit supremum. Nec quidquam ad id refert, si potuerit in extremis vitae momentis occulto Dei miserenti beneficio illuminari ad poenitentiam. Etenim secretiora haec divinae gratiae mysteria ad exterius ecclesiasticae potestatis iudicium minime pertinent, atque hinc veteri ac nova Ecclesiae disciplina interdictum est, ne homines in externa, notoriaque haeresum professione defuncti catholicis ritibus honorentur“. Idem summus Pontifex in suis literis ad Abbatem Siriensem Ord. S. Benedicti 9. Julii A. 1842. datis, postquam declarasset, non esse licitum pro haereticis seu die ipso obitus, seu anniversario offerre divinum Sacrificium, sic loquitur: „Nec enim permittere possumus, ut ullo modo fraus fiat prohibitioni illi, quae in catholica doctrina invenitur de sacro funere pro defunctis acatholicis non celebrando.“ Quorum omnium consideratione Synodus haec disciplinam praememoratam stricte observari praecipit, et sive sepulturam acatholicis ritu, qui pro

1) Cap. 13. 5. de Haeret.

2) Can. 91. caus. 11. qu. 3.

catholicis praescriptus est, sive Missas pro acatholicis vel schismaticis tam vivis quam defunctis specialiter offerre, aut stipendia pro his acceptare, auctoritate sua prohibet et interdicat.

2. Böjti rendelet.¹⁾

a) (1908. évi. 811. sz. püsp. rend.)

Relaxationes, quas circa observantiam jejunii et abstinentiae anno elapso statueramus, vigore facultatis a Sede Apostolica Episcopis Regni Hungariae 17-a Januarii a. 1906. ad septennium benignissime concessae pro anno currenti quoque valituras declaramus atque dispensationes ibidem contentas *ad unius anni spatium*¹⁾ praesentibus in Domino concedimus.

Norma e sacro suggestu proxima Dominica, quae est Dominica Quinquagesimae, Christi fidelibus publicanda est sequens:

Böjti rendelet.

Az apostoli Szentszéktől 1906. jan. 17-én nyert felhatalmazás alapján a pécsi egyházmegye területén az Ur 1908-ik esztendejére a következő böjti rendet állapítjuk meg:

I. *Szigoru böjti napok*, vagyis a melyeken csak egyszer szabad jóllakni és sem húst, sem húsfélét enni nem szabad, a következők:

1. hamvazó szerda;
2. a nagyhét három utolsó napja (zöldcsütörtök, nagypéntek, nagyszombat);

3. minden péntek nagyböjtben és adventben;

4. a kántorböjtök szerdája és péntekje;

5. Karácsony, Püünkösd s Nagyboldogasszony vigiliái.

II. *Envhített böjti napok*, melyeken csak egyszer szabad jóllakni, de azért a déli étkezésnél húst is szabad mindenkinek enni, sőt türhető, hogy az esti csekély mérvű étkezésnél is húst vehessenek magukhoz a világi hívők, a következők:

1. péntek kivételével a nagyböjt minden hétköznapja: (nagyböjt vasárnapjain szabad húst enni és többször jóllakni);

2. advent szerdái;

3. a kántorböjtök szombatjai;

4. sz. Péter és Pál apostolok, nem különben Mindszentek vigiliái.

Bár, ismételjük, türhető, hogy ezen felsorolt böjti napokon a világi hívők az esti étkezésnél a jóllakás kizárásával huseledelt vehessenek magukhoz, mindazonáltal az Apostoli Szentszékkal egyetemben a tisztelendő papságnak s általában az egyházi személyeknek és kolostoroknak meghagyjuk, hogy a böjt eredeti szigorának megfelelően az esti étkezésnél a huseledelektől tartózkodjanak.

¹⁾ L. az esztergomi tartom. zsinat De ieiunio et abstinentia c. instructióját. Tit. IX. §. 3.

²⁾ Azóta a böjti rendelet minden évben ugyanígy szól.

III. *Megtartóztatási napok*, melyeken többször is szabad jóllakni, de húst vagy húsfélét enni nem szabad:

az évnek minden főntebb nem említett péntekje.

IV. *Kivételes felmentvényben részesülnek a húselektől való megtartóztatás parancsa alól:*

1. Az *egész egyházmegye* hívei, valahányszor parancsolt ünnep megtartóztatási napra esik.¹⁾

2. *Egyes községek*, midőn egyháznapijuk, védőszentjük ünnepe (húcsunapijuk) vagy országos vásáruk valamely megtartóztatási napra esik.

3. *Egyes személyek:*

A) a hamvazó szerdát, a nagyhét három utolsó napját, Karácsony és Püünkösd vigiliáját kivéve minden napon:

a) gyári és bányamunkások,

b) mindazon világi személyek, kik oly vendéglőkben kénytelenek étkezni, vagy az ételleket oly vendéglőkből hozatni, amelyekben böjti eledelnek könnyen nem kaphatók.

B) Nagypénteket kivéve szintén mindennap húst ehetnek:

a) a vasuti vonatokon és hajókon szolgálatot tevő személyek,

b) mindazon utasok, kik vasuti vendéglőkben vagy hajón kénytelenek étkezni,

c) kíséretükkel együtt mindazok, kik egészségök helyreállítása végett iüirdöhelyeken tartózkodnak,

d) függő viszonyban levő személyek, (pl. cselédek), kik oly családnál nyerik ellátásukat, hol böjti eledelt nekik nem nyujtanak.

C) Minden szegény, ki mások alamizsnájából nyeri táplálékát, a húseledelektől való megtartóztatás alól teljesen fel van mentve.

V. Az évnek minden böjti napján szabad az ételleket zsirral elkészíteni, de tilos a nagyböjt vasárnapján és az enyhített böjti napokon húst és halat ugyanazon étkezésnél enni.

VI. A hústól való megtartóztatásra köteles minden katolikus hívő, ki hetedik életévét betöltötte.

A teljes böjt, mely magában foglalja úgy a húseledelektől való megtartóztatást, valamint a csak egyszeri jóllakást, — azon katolikus hívőt kötelezi, ki huszonegyedik (21) életévét betöltötte, de korának hatvanadik (60) évét még el nem érte. Azon teljes böjtre kötelezettek azonban, kik nehéz testi vagy szellemi munkát végeznek, a többszöri jóllakás tilalma alól felmentvők, de nem a húseledelektől való megtartóztatás parancsa alól.

A húseledelektől való megtartóztatás parancsa és a többszöri jóllakás tilalma alól teljesen fel vannak mentve a súlyos betegek, de a lábadozók is annyiban, amennyiben orvosi utasítás szerint hústáplálékra van szükségük, vagy a böjti eledelnek nekik árrhatnának.

VII. Bárki az elsorolt felmentvényeket igénybe veszi, az Apostoli Szentszék ezen elnéző kegyességét az irgalmasság lelki és testi

¹⁾ Az ünnepeket rendező „Supremi disciplinae“ motu proprio (Circ. 1911. XII. 93.), akár megtartóztatási, akár szigorú (vagy enyhített) böjti napra essék a parancsolt ünnep, felmentést ad (et ab abstinentia, et a jejunio.)

cselekedetinek gyakorlásával, buzgóbb imádság, valamint alamizsna osztogatás által pótolja.

Az alamizsnálkodónak különös figyelmébe ajánljuk a „Péter fillér“-t, missióinkat, a kath. egyesületeket (minők a sz. Vince-egyletek, regisi sz. Ferenc-egylet, Oltáregyesület, Kath. Sajtót támogató Egyesület, Népszövetség,) templomainkat és iskoláinkat.

Hortamur vero Venerabilem Clerum Curatum, ut attente perlegat, quae in litteris Circularibus a. 1906. V. sub nr. 630 communicavimus, atque congrue edoceat Christi fideles, quae circa observantiam legis jejunii et abstinentiae eidem scitu sunt necessaria.

b) (1906. évi 630. sz. püsp. rend. Circ. V. 17.)

. . . Mandamus autem, ut Ven Curatores animarum dispensationes in punctis praecedentibus contentas Dominica *Quinquagesimae* e sacro suggestu populo fidei annuntient, atque de sancta et salutari ieiunii disciplina sermonem instituunt edocendo curae suae concreditos:

1. legem ieiunii relaxatione supra publicata non esse *sublatam* vel *deletam*, sed adjunctis ita exigentibus *mitigatam*;

2. exponendo simul, relaxatione praecepti, ceu medicamento infirmis tantum destinato, non omnes in omnes uti oportere.

3. Hortentur igitur fideles ad antiquam et severiorem ieiunii disciplinam restaurandam vel saltem a favore edendi cibos vetitos in refectioe serotina diebus ieiunio absque abstinentia dicatis abstinere.

4. Et si fideles spiritu poenitentiae et abstinentiae imbutos esse desideramus, quanto magis fulgere debent ipsi sacerdotes et Religiosi! Fidelium nostrorum magna adhuc pars stricte observat originalem jejunii et abstinentiae disciplinam, et animarum pastores et moderatores relaxatione utentes non possent abnegationem exercere?

Sacerdotes igitur et regulares utriusque sexus admonemus, ut in memoriam revocent Sanctorum exemplum, qui ieiunii utramque virtutem sectando ad dapes supernas digni inventi sunt. Imitemur horum vitam, qui assequi cupimus eorum gloriam.

5. Conscientiam igitur gravamus omnium sacerdotum vel religiosorum qui consilio medici vel debilitate nimia coguntur in serotina collatiuncula debus ieiunii absque abstinentia carnibus vesci.

6. Curatorum animarum et generatim confessoriorum erit in dubiis casibus poenitentibus declarare in quantum teneantur lege ieiunii vel abstinentiae.

7. Insuper Venerabili Clero incumbit officium hortari fideles relaxationis gratia utentes, ut indultum compensare studeant aliis piis operibus et imprimis uberioribus eleemosynis in pauperum levamen, in fines catholicos vel ad succollandas Missiones sacras erogandis.

c) *A honvédség böjti fegyelme.*

(1909. évi 747. sz. püsp. rend. Circ. IV. 22.)

A bíboros, főmagasságu és főt. hercegprimás urnak az Apostoli Szentszék elé terjesztett kérelmére a S. Congregatio Concilii f. évi január hó 11-én megengedte, hogy a böjtre és megtartóztatásra nézve a honvédség ugyanazon felmentvényeket élvezze, melyek a cs. és kir. közös hadseregnek adattak.

E szerint a honvédség tisztikarának és legénységének

a) meg van engedve a huseledek élvezete minden megtartóztatási és böjti napon, kivéve karácsony vigiliáját és Nagypénteket, azonban, hogy a nagyböjt megtartóztatási napjain és az évnek böjti és egyszersmind megtartóztatási napjain ugyanazon étkezésnél a húsféléket halneműekkel keverni nem szabad;

b) meg van engedve tekintettel a nehéz szolgálatra a böjti és megtartóztatási napokon a többszöri jóllakás is.

c) Ezen kedvezmények a családhoz tartozókra is kiterjednek, azzal a különbséggel mégis, hogy ez utóbbiaknak böjti napokon csak egyszer szabad jóllakniok.

3. *Figyelmeztetés az Amerikába kivándorlók számára.*

(1907. évi 2884. sz. püsp. intézv. Circ. XII. 99.)

Kivándorlást, mint a hazára és könnyen magokra a kivándorlókra nézve is veszedelmes tény általánban fájdalom és elítélem, különösen el kell ítélnem azonban mikor ez egyházmegyém területéről történik, a hol arra nézve, aki úgy hajlandó dolgozni, amint Amerikában kell annak munkához látni, ki megélni akar, kedvezőbb, testére és lelkére egyaránt előnyösebb megélhetési viszonyok léteznek. Felkérem azért t. egyházmegyei lelkészkező papságomat, hogy a kivándorlás ügye iránt érdeklődni, s ahol a kivándorlás láza kísért az illetőket szeretettel óvni, visszatartani törekedjék. Ha pedig ez nem sikerülne, ne vesztse el türelmét, foglalkozzék a kivándorlókkal, nyújtson nekik tanácsot és utbaigazítást, mire annál nagyobb szükség van, mert a szükséges tudnivalók hiányában igen sok kivándorló Amerikában testileg, lelkileg egyaránt tönkre megy. Az Amerikában élő magyarok helyzetének javítása és lelkiekben való ellátása körül kiváló érdemeket szerzett *Böhm Károly clevelandi lelkésznek* (lakik: 9016 Bucky Rd. S. E. Cleveland. Ohio) hozzám intézett kérésére a következő tudnivalókat tartom szükségesnek közölni:

1) A kivándorolt magyar megérkezvén lakó helyére, azonnal csatlakozzék magyar hitközséghez és templomhoz: ha nincs magyar, akkor az ott található angol, vagy más templomhoz, csak katolikus legyen.

2) Álljon be mihamarabb valamely kath. betegsegélyző egyeletbe. Ha ott nincs ilyen, irjon Clevelandba.

3) Családja érdekében egyuttal lépjen be életbiztosító szövet-

ségbe is, minő a „Szűz Mária, Magyarok Pátronája“ című róm. és g. kath. szövetség. Ha lakó helyén ilyen nem létezik, írjon Clevelandba.

4) Rendeljen meg magának azonnal kath. lapot, a minő a „Magyarok Vasárnapja“ című hetilap. Ha nem tudja, hogyan szerezzé meg, írjon Clevelandba.

Ezen ügyek bármelyikére vonatkozólag az illető levelet így címezze: „Magyarok Vasárnapja“ Cleveland, Ohio.

Felkérem t. papságomat, hogy a fentiekről a hiveket, illetve a kívándorolni szándékozókat tájékoztassák.

4. Végrendelet.

a) *Ájtatos végrendeleti hagyomány az egyházmegyei hatóságnak bejelentendő.*

(1876. évi 2151. sz. püsp. rend. Circ. 34.)

Hogy az ájtatos végrendeleti hagyományok a végrendelezők szándéka szerint rendeltetésöknek átadathassanak s kellően biztossíthathassanak és az egyházmegyei Hatóság is egyes — idő folytán — előforduló esetekben a t. lelkészkedő papságnak még idején segítségére lehessen; szentszéki határozatnál fogva ezennel felhivatik a t. lelkészkedő papság, miszerint ezentul minden egyes ájtatos hagyományt különbség nélkül azonnal, amint annak tudomására jutand, és pedig, amennyire lehetséges, még a végrehajtás előtt a végrendelet arra vonatkozó pontjának, illetőleg betűszerinti szövegének hiteles másolatban leendő melléklésével, vagy akadály esetében anélkül is, az egyházmegyei hatóságnak bejelentsen.

b) *Végrendeleti záradékok.*

(1898. évi 3673. sz. püsp. intézv. Circ. XIII. 155.)

Cum fideles in primis ruri degentes legum publicarum parum sint gnari et in testamentis seu legatis piis condendis consilio suorum ss. curionum uti amant: ne horum sive incitia sive incuria consulentes in errorem inducantur, aut pia legata ob defectus testamentorum judicialiter irrita declarentur, cum Ven. Clero curato subscriptionis seu clausularum testamenti formulas, legibus consonas, hisce communico:

Végrendeleti záradékok.

1. Ha a végrendelező a végrendeletet maga írta és aláírta, két tanu szükséges.

Záradék: Hogy az általunk személyesen ismert N. N. (végrendelező) előttünk együttes jelenlétünkben, általunk értett nyelven kijelentette, hogy az okmány az ő végrendeletét tartalmazza, s hogy ő azt sajátkezüleg írta és aláírta, bizonyítjuk. (Datum.)

II. Ha a végrendelező a végrendeletet nem írta, hanem csak aláírta, négy tanu szükséges.

Záradék: Alólirottak bizonyítjuk, hogy N. N. (végrendelező) kit személyesen ismerünk, együttes jelenlétiünkben, általunk értett nyelven kijelentette, hogy ez okirat az ő végrendeletét tartalmazza, s hogy azt előttünk személyesen aláírta. (Datum.)

Ha pedig már előbb írta volna alá, a végszavak így hangzanak: tartalmazza, s hogy azt ő sajátkezüleg írta alá. (Datum.) Ez esetekben a tanuknak a végrendelet tartalmát nem szükséges ismerni.

III. Ha a végrendelező írni és olvasni nem tud, vagy írni nem képes, ilyen esetben a tanuknak a végrendeletet ismerniök kell, és szükséges, hogy a tanuk a végrendelező által rendszeren használt nyelvet értsék. Ekkor is négy tanu szükséges.

Záradék: Mi alólirottak bizonyítjuk, hogy az általunk és a végrendelező N. N. általa is értett magyar v. német nyelven szerkesztett jelen okirat együttes és folytonos jelenlétiünkben az általunk személyesen ismert végrendelező N. N.-nek N. N. tanu által érthetően felolvastatott, s hogy N. N. végrendelező ezen okiratot saját végrendeletének jelentette ki, és sajátkezü keresztvonásával látta el, mely mellé nevét N. N. tanu írta alá. (Datum.)

Igyzet. 1. A végrendelet keltének helye és napja (Datum) minden végrendelet végén, a végrendelező aláírása előtt ott kell lenni.

2. Ha valamely tanunak, vagy általa képviselt intézetnek rendelt hagyomány foglaltatnék a végrendeletben, ezen tanun kívül még egy tanunak jelenléte szükséges, az I. esetben tehát 3, a II. és III. esetében 5 tanu.

3. A záradék magára a végrendeletre, s nem a borítékra irandó.

5. A hit- és erkölcsi élet emelésének eszközei.

a) *Hitterjesztés. Jótékonyság. Egyesületek.*

(Egyhm. zsinat. Tit. IV. §. 1.)

Cum docete s. Paulo **fides sine operibus mortua sit**, nec sine his ad salutem sufficiat, agnitio quoque veritatis nihil prosit, si actionibus non confirmetur: inde patet Christianos Catholicos ad fidem suam etiam operibus demonstrandam obligari. Ast eheu quam multi sunt, quorum vita fidei suae non respondet, quive sanctissimam fidem catholicam nec moribus, nec vitae ratione ostendunt et exprimunt.

Divinus Salvator Ecclesiam suam instituit, ut homines ad vitam doctrinae suae conformem, et salutem aeternam perducatur. Catholicus quisque profitetur in symbolo fidei, se credere in sanctam Ecclesiam catholicam, quam audiri Christus praecepit, quaeve juxta Apostolum est: „**Columna et firmamentum veritatis**“: unde verae

fidei cultor non solum quoad dogmata, et substantialia Religionis, sed etiam quoad media salutis operandae, exercendaeque religionis, cum Ecclesia Catholica sentire, huic conformiter vitam instituere tenetur. Nihilominus haud pauci reperiuntur, qui dicunt, se fidem habere, catholicos esse, sed Ecclesiae Catholicae praecepta, disciplinam, salutaesque ejus institutiones spernunt, privatam suam spiritum, et sensum sequentes. Quamobrem

1-o. Curatores animarum quavis occasione nervose exponant fidelibus, quantopere errent, qui Ecclesiae praecepta, disciplinaria statuta, ritus, et approbatas in Ecclesia consuetudines parvi pendunt, et negligunt; cum enim haec amantissima mater sit filiorum suorum, eique se Christus Dominus perpetuo adfuturum promiserit, sane nemo dubitare potest, illam externa quoque aptissima media ad finem beatitudinis aeternae ordinare et praescribere, ejusque ducatum in via salutis omnino tutissimum esse; idcirco

2-o. Pastores fidelium omni studio impedire quoque conentur transgressiones salutarium quarumvis Ecclesiae institutionum, ablaborentque, ut disciplina et ritus ejusdem ab omnibus, ad quos pertinet exacte observentur, occurrentes transgressiones non dissimulent, et tacite quasi non sinant pertransire, sed suo tempore, et accomodo modo perstringere haud omittant, ne observantia eorum paulatim, et sensim sine sensu apud populum deficiat.

3-o. Impendant quoque curam, ut Christi fideles cordi habeant emolumentum Ecclesiae, et propagationem fidei suae, atque suam etiam operam hoc fine pro posse conferant. Ecclesia Catholica a Christo Salvatore mandatum accepit praedicandi Evangelium in universo mundo, et adducendi ad lucem veritatis omnes gentes, cui officio inde ab ortu suo nunquam defuit; erant quippe semper in praesens usque tempus viri sancto zelo incensi, omnesque vitae asperitates et pericula subire parati, qui per omnes mundi partes sanctissimum hoc munus expleverunt. Dubium non est, omnem verum et sincerum Catholicum optare debere, ut Evangelium, immensum hoc coeli donum ad omnes gentes perveniat, et omnes in unitate fidei coadunentur: ast quia hoc sine magnis sumptibus effici non potest, non vereantur pastores per vices, et accomodo tempore suos fideles hortari, ut oblationes quaspiam, quantumvis exiguas, hoc scopo faciant, etiamsi enim fructus mox non sequatur, quod vix credendum, tamen consolationem in eo reperient, quod ad gloriam Dei, et animarum salutem fecerint, quod potuerunt et debuerunt.

4-o. Non absimiliter adlaborare oportet, ut fideles fidem suam in emergente quacunque necessitate operibus demonstrant: hinc quoties lex charitatis exposcit, et pia opera occurrunt, praecipue a summo Pontifice vel Episcopo commendata, uti sunt: Ecclesiarum aedificationes, vel restorationes, hospitiorum et nosocomiorum institutiones, vel dum pauperes, infirmi, derelicti, orphani, damnificati juvandi sunt, Pastores non intermittant, fideles suos ad subve-

niendum pro modulo hortari, illisque bono exemplo praeire, ut cunctis impatescat in Ecclesia Catholica charitatem a Salvatore praeceptam, et tantopere commendatam haud defecisse, de qua etiam Apostolus ait: „**Nemini quidpiam debeatis, nisi ut invicem diligatis.**“

5-o. Ad exercitium bonorum operum multum conferet, si Pastores animarum fideles suos excitaverint, ut se alicui Societati ad pium finem institutae, adscribi curent, quales sunt: Societas S. Stephani ad propagationem bonorum librorum, S. Ladislai ad triplex emolumentum Ecclesiae; porro Pueritiae Jesu ad redimendas et baptisandas proles gentilium, S. Leopoldi, pro juvandis missionibus Americae Septentrionalis, Immaculate Conceptionis Virginis Deiparae pro Missionibus Africae Centralis etc. etc. Non refugient profecto saltem plures ex fidelibus alicui, aut etiam pluribus memoratis Societatibus nomen dare, si intellexerint, quanta emolumenta ex conjunctis multorum viribus, et voluntatibus ad gloriam Dei, et Ecclesiae bonum jam accesserint, et in futurum accedere possint, si item intellexerint, quantopere omnes vires adstringant heterodoxi non solum ad suos errores per orbem diffundendos, sed etiam ad omnia Fidei Catholicae vestigia, ubique si fieri posset, extirpanda et delenda.

6-o. Ad excitandum et fovendum ferventiorum cultum Dei et Salvatoris Jesu Christi; alendam item, et augendam devotionem erga Beatissimam Virginem Mariam, et Sanctos, magnam utilitatem praestant piae Sodalitates, seu Confraternitates, uti sunt: Confraternitas SS. Cordis Jesu, Viae Crucis, SS. Rosarii, cui recentius accessit Confoederatio sub nomine Rosarii perpetui, Confraternitas Cordis B. Mariae Virginis, nostris temporibus Parisiis, natae, pro conversione peccatorum, per Praecessorem nostrum, nunc Eminentissimum Cardinalem et Regni Primate, introducta, et coelestibus Indulgentiarum thesauris a Summo Pontifice dotata.

Sunt praeterea aliae quoque Consociationes per nonnullos industrios Parochos in suis Parochiis conflatae, et per Nos approbatae, ut tum juvenes, tum puellae dominicis et festis diebus a choreis, tabernis, caeterisque peccandi occasionibus avocentur, utque dies festos in sancta laetitia transigant, et eorum animi verbi divini pabulo, vel salutari alia instructione refici possint.

Quoad quasvis pias Confraternitates sequentia observanda veniunt.

a) Ut semper cum consensu, et approbatione Ordinarii fiant, secus statuta earum omni vigore carent.

b) Sint semper sub directione Parochi proprii, aut illo impedito, ejus Cooperatoris.

c) Collectae, si quae fiunt, in pium finem, iuxta statuta propria erogentur.

d) Inter plures, tales praecique erigantur Confraternitates,

quae confortandae fidei, excitandae pietati, emendandisque populi moribus maxime conducunt, quaeve a fidelibus maxime exoptantur.

e) Curatores animarum diligentem earum curam gerant, contra quosvis abusus custodiant, reflectantque Sodales, ne cogitent se a cultu divino ordinario per id relevatos esse, quod societatis alicujus religiosae membra sint; agant demum, ut membra earum in pietate, et vitae integritate, omnibus, et in omnibus exemplo praeluceant.

b) *Missiók.*

a) (1907. évi 542. sz. püsp. rend. Circ. V. 23.)¹⁾

. . . *Ordinamus ergo, ut in unaquaque parochia saltem in decursu cuiuslibet decennii sacrae Missiones fidelibus rite habeantur.*

Et hoc quidem in nostra hac Dioecesi tanto facilius exequi poterit, quia praeter patres missionum — filios ordinum — ipsa sodalitas dioecesana missionis pro viribus libenter accurrit.

Suscipiens gubernium huius Dioecesis virentem iam sodalitatem praedictam inveni, summoque gaudio illam amplectebam. Nihil magis optans, quam ut opus ab ipsa inceptum maiora capiat semper incrementa tam pro bono populi fidelis, quam ipsorum eiusdem membrorum, humillimas Sanctissimo Patri, Vicario Christi preces exhibui, ut Societatem nostram Missionis diversis gratiis ampliare paterne dignetur.

Summum perspiciens operis momentum Vicarius Christi, ut zelus tam membrorum ipsorum, quam et fidelium erga Missiones magis effervescat, votis obsecundans clementer concessit:

1. Ut membra societatis privilegio altaris personali tribus hebdomadae diebus gaudeant;

2. ut moderator uniuscuiusque missionis, cura dictae Societatis habendae, in ipsius missionis memoriam magnam crucem erigere possit, coram qua fideles corde contrito orantes — servatisque ceteris servandis — tribus saltem diebus quotannis (die anniversario erectionis, Inventionis et Exaltationis S. Crucis) indulgentiam plenariam, quovis autem die partialem — trecentorum dierum, etiam defunctis applicabilem lucrari valeant;

3. ut omnes fideles, qui durante s. missione quinque saltem sacris sermonibus interesse, consuetisque conditionibus satisfacere minime omittent, indulgentias plenarias obtinere possint.

4. Ne vero ex tam magna gratia aegroti, in carceribus detenti, alique e longinqua regione confluentes et ii, qui nondum ad sacram communionem admissi fuere, exclusi maneant, clementer indulset, ut missionarii cum his quoad conditiones dispensare possint.

5. Demum et hoc benigne concessit, ut illi fideles, qui durante sacra missione sacramenta nondum susceperunt, sed post illam per 40 dies quasdam quotidie recitant preces confessique et sacra synaxi

¹⁾ Gr. Zichy Gyula püspök 1907. évi pásztorleveléből, melyben a missiókon kívül a papi lelkigyakorlatok ügyét is rendezi. L. ott.

relecti ad intentionem suae Sanctitatis orant, eadem indulgentia plenaria missionum potiri valeant.

Omnes has gratias societati missionis sacerdotum Dioecesis nostrae Sanctissimus Dominus et Pontifex noster, Pius Papa X., in perpetuum valituras libenter contulit.¹⁾

Et dum nexu praecepti praefati omnia haec. V. Fr., Vobis communico, unumquemque fervidum pastorem invito et rogo, ut rem huius societatis Missionis Dioecesis Nostrae pro sua reputans, vel ut membrum eiusdem activum, vel saltem ut auxilium praestans omni ope eidem succurrat.

Sic enim nos et populum nostrum iuxta ea, quae supra diximus atque praecepimus, reformando fundate speramus, fore ut cum divina gratia communem laborem universi cleri uberrimi fructus excipiant.

Ideoque Vos omnes cum S. Ignatio, sacrorum exercitiorum necnon missionum magistro, exhortor: „Quae retro sunt, quaeso, in gratiam Jesu Christi obliviscimini et quasi nunc primo longum iter susciperetis virtutis viam indefesso progressu alacriter omnes metimini.“

β) Kimutatás a tartott missiókról.

(1908. évi 3968. sz. püsp. rend. Circ. XIII. 145.)

Amily őszinte, főpásztori öröömre szolgál az egyházmegyei missió egyesület, épen olyan örömmel teljesitem ezen egyesület minden kérelmét, amennyiben ezek a missióegyesület céljait szolgálni és ezek megvalósulását előbbre vinni vannak hivatva.

Mivel pedig a fentnevezett egyesület f. évi aug. 27-ikén tartott közgyűlésének azon kérelmét, mely szerint minden év végén közzétéssék azon plébániák névsora, melyekben azon évben, illetőleg az előző tíz év alatt, sz. missió tartatott, tényleg alkalmasnak tartom a t. egyházmegyei papság érdeklődésének felkeltésére és a missió egyesület működésének fellendítésére, azért szivesen elrendelem, hogy minden t. plébános ur f. év december 20-ikáig a kerületi nt. esperes ur utján a következő kérdőpontok alapján terjesszen be a legközelebbi 10 év alatt plébániájában tartott sz. missiókról kimutatást:

1. Hol tartatott sz. missió 1898—1908-ig?
2. Hol tartatott sz. missió renovációja 1898—1908-ig?
3. Kik tartották a sz. missiót?
4. Mikor tartották?
5. Gyónók száma?
6. Általános eredmény?
7. Volt-e a sz. missiónak tartós visszahatása a hivek vallási és erkölcsi életére? Miben nyilvánult ez?
8. Ki volt a plébános?
9. Ki volt a segédlelkész?

1) A Missio-Egyesület tagjainak egyéb kiváltságait l. alább.

10. Miből fedezték a sz. missió költségeit?
11. Mennyire tehetők a sz. missióval kapcsolatos kiadások:
 - Utiköltségek . . .
 - Egyéb készkiadások . . .
 - Az ellátás költségei . . .

A *jövőben* pedig minden évben az *illető* év folyamán tartott sz. missiókról készitendő és terjesztendő be a fenti kérdőpontok alapján a nt. kerületi esperes útján pontos jelentés.

γ) (1909. évi 1415. sz. püsp. rend. Circ. VII. 52.)

A jövőre nézve . . . elrendelem, hogy a hol volt sz. missió azon évben, onnét a rendes kimutatást várom az év végén, ahol nem volt, onnét rövid nemleges jelentés teendő.

6. Az egyházi közigazgatás segédeszközei.

a) (1909. évi 4660. sz. püsp. rend. Circ. XVII. 153.)

Dr. Geisz Antal csanádegyházmegyei áldozár „Egyházi Közigazgatás” címmel legutóbb egy terjedelmes, s a lelkipásztoroknak nemcsak hasznos, hanem szinte nélkülözhetetlen kézikönyvet adott ki, mely az egyházi közigazgatás gyakorlati, helyes ügykezelésére a lelkipásztoroknak minden irányban megfelelő utbaigazítással szolgál.

A nagy nyolcadrétü iveken 1054 oldalra terjedő hatalmas munkának első nagyobb fele szorosán vett egyházi ügyekkel foglalkozik s ebben az egyházi határozatok mindenütt ki vannak egészítve a vonatkozó világi rendeletekkel. A második fele kiválóan államjogi tartalmu.

A mű célja tehát az, hogy a papságnak olyan könyve legyen, mely míg az összes egyházi közigazgatási ügyek elintézésében vezérfonalul szolgál, egyuttal a világi jogban is tájékozza. S hogy a szerző kitűzött célját valóban el is érte, bizonyítja többek között a könyv egyik világi tudós bírálójának ama megjegyzése, mely szerint e kitűnő munka „minden egyházi és világi jog foglalhatja, mit a lelkésznek tudni kell.” A könyv sokkal többet nyújt tehát, mint a mennyit címe sejtetni enged, mert csak első fele foglalkozik egyházi jogokkal, a második fele az iskolaügyekre, az állami, közigazgatási ügyekre, egyesületi és társulati, adó- és illeték és magánjogi ügyekre vonatkozó jogszabályok ismertetését tartalmazza.

A kiváló munkát tehát, melynek egyetlen lelkipásztor asztaláról sem szabadna hiányozni, nemcsak ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság figyelmébe, hanem azt is megengedem, hogy a szegényebb javadalmazásuak ezt a praktikus és valóban hézagpotló művet a templom pénztára terhére szerezhessék be.

A könyv ára diszes vászonkötésben 16 korona.

b) (1906. évi 1612. sz. püsp. intézv. Circ. VIII. 58.)

„A *Havi Közlöny*“ c. lelkipásztorkodási folyóiratot, mely a t. lelkészkedő papságnak elméleti és gyakorlati téren egyaránt megbízható szakközlőnye, az ehm. tiszt. papságnak figyelmébe és pártfogásába ajánlom. Sőt amennyiben szegényebb ellátásu javadalmasok ez iránt külön kérelmeznek, és kérelmüket a templompénztár állapotáról kiállított kimutatással is támogatják, *kivételesen* a templompénztár terhére is engedélyezem e folyóirat megrendelését. Előfizetési ára évi 10 K.

II. Egyesületek.

A) Testvérületek. Hitbuzgalmi egyletek.

1. Jézus sz. Szive Társulat.

(1910. évi 4013. sz. püsp. intézv. Circ. XVII. 144.)

„Jézus sz. Szive társulatának“ jogszerű megalapításában követendő eljárás.

1. Mindenekelőtt a megyés püspökhöz kell fordulni, azon alázatos kérelemmel, hogy Jézus Szive társulatának szabályszerű megalapításához és annak a római főtársulatba való bekebelezéséhez főpásztori beleegyezését megadni kegyeskedjék. A kérvényben okvetlenül meg kell nevezni a községet és a templom címét, melyben a társulatot megalakítani akarjuk, de az oltárt is, melyhez a társulatot csatolni óhajtjuk.

Nagyon fontos a beadott kérvényben azt is előterjeszteni, hogy az illető plébános (vagy ki éppen a társulat rendes vezetője lesz) és minden utóda a társulat fölhatalmazott rendes vezetőjévé kinevezessék és egyszersmind engedélyt kapjon arra, hogy maga helyett más áldozópapot is társulati tagoknak föl vételére fölhatalmazhasson. Ezt azért említjük, mert arra a főpásztor egyenesen kijelentett határozata szükséges.

A kérvényhez melléklendők Jézus Szive társulatának szabályai, mert ezekre is a főpásztor jóváhagyása szükséges.

Az egyházmegyei hatóság néha megtekintés végett a Jézus Szivéről nevezett római főtársulat *eredeti szabályait* beköveteli. Az ily megkeresésre a főtársulat rendesen csakis a „Methodus introducendi confraternitatem SSi Cordis Jesu“ című iratot szokta elküldeni, melyben Jézus Szive társulatára vonatkozó lényeges dolgok ugyan megvannak, de egyébként teljes szabadságot enged a társulatoknak, hogy helyi viszonyaik szerint szervezkedjenek és fejlődjenek.

A római főtársulat ezt azon fontos oknál fogva teszi, mert az *határozottan a megyés Püspök jogköréhez tartozik*, hogy azon társulatok szabályait jóváhagyja, vagy módosítsa, melyek megyéjében és engedelmével megalakulnak.

Tévedésben volna az, ki azt hinné, hogy a megyés Püspöktől szervezett vagy engedélyezett társulat a főtársulatba való bekebelezésével önállóságát elveszti; Püspöktől alapított társulat a bekebelezés után is önálló marad, s a bekebelezés csakis avégből történik, hogy más vidékek társulatainak tagjai is részesei legyenek azon lelki javaknak és bucsuknak, melyeket a szentszék Rómában a főtársulatnak engedélyezett.

Ennélfogva bármely társulat, mely szabályszerűen (a Püspök jóváhagyásával) alapított, saját szabályokkal bírhat, melyek a római főtársulat szabályaitól eltérnek, hacsak máskülönben a főtársulat célját és lényeges szabályait magukban foglalják.

A Herceg-Primástól és a kalocsai egyházmegyei hatóságoktól kegyesen jóváhagyott társulati szabályok és áhitatgyakorlatok egy példányával bármikor szívesen szolgálunk. — A Püspökhöz benyújtandó kérvény mintájául a következő fogalmazvány szolgálhat:

„N. N. desiderio motus promovendi ac dilatandi devotionem erga ss. Cor Jesu, humiliter petit ab Illustrissima ac Reverendissima Amplitudine Vestra, ut benigne precibus annuens Sodalitatem ss. Cordis Jesu erigere ac eractam declarare in eccl. parochiali ad S. Georg. (vel alium) ad altare N., statuta approbare et parochum dictae Ecclesiae ejusque successores et provisores designare in confraternitatis directores, cum facultate subdelegandi, itemque litteras testimoniales exhibere dignetur, ut aggregari possit Archiconfraternitati Romae existenti, ad effectum participandi bonis spiritualibus ac lucrandi indulgentias, quibus ditata est praefata Archiconfraternitas.“

2. A kérvény kegyes elintézésével a Püspök nemcsak megengedi a társulat felállítását, hanem joghatóságánál fogva ő maga alapítja azt meg törvényszerűen, és ő jelöli ki annak igazgatóját vagy vezetőjét.

A püspök decretuma, mellyel a társulatot jogszerűen megalapítja, rendesen ilyen szokott lenni:

„Visis precibus Nobis oblatis, auctoritate nostra ordinaria erigimus Sodalitatem, de qua in precibus, ejus statuta a Nobis revisa approbamus, parochum dictae Ecclesiae N. N. ejusque successores et provisores in hujus confraternitatis directores cum facultate subdelegandi designamus, eam Nobis ac Succesoribus nostris subjicientes ac subjectam declarantes, juxta Constitutionem fel. rec. Clementis VIII. die 7. Decembris 1604. quae incipit „Quaecumque“. Volumus autem ut quamprimum ab Archiconfraternitate aggregatio obtineatur pro privilegiorum, indulgentiarum, ac spiritualium honorum participatione etc. Datum etc.“

3. A jogszerű megalapítással a társulatnak még *nincsenek bucsui*. Hogy ezeket megnyerje, a római főtársulatba való bekebelezésért kell folyamodnia.

Az erről szóló kéréssel a római főtársulat titkárához (jelenleg: Rssimo Monsignore A. Borgia, — Roma, Seminario Romano) címzendő és latin nyelven szerkesztendő. Ezen levél mellé a megyés-

püspök alapítólevelét kell csatolni. Minthogy pedig e püspöki okmány a társulat helyi vezetőjére nézve is nagyon fontos (mert abból látja meg mindenkor az illető igazgató a társulat szabályszerű megalapítását és a reá átruházott fölhatalmazásokat, a római főtársulat pedig a beküldött okmányt visszatartja; nagyon ajánlatos, hogy a méltóságos püspöki hatóság a szabályszerű alapítványról szóló okmánynak a hivatalos másodlatát is kiállítsa. A másodlat csatolandó a Rómába küldött kérőlevélhez, ellenben az eredeti püspöki alapító okmány a plebánia okmánytárában megőrzendő.

A püspöki hatóság másodlata (vagy bizonyítványa) körülbelül ilyen lehet:

„Testamur per praesentes et fidem facimus, a Nobis in ecclesia N. parochiali ad S. Helenam N. Dioec. N. N. piam sodalitatem SS. Cordis hac die canonice erectam et parochum dictae Ecclesiae N. N. ejusque successores in hujus confraternitatis directores cum facultate subdelegandi designatos esse. Simulque ut haec sodalitas ejusdem tituli archisodalitati Romae in Ecclesia S. Mariae de Pace institutae aggregari possit, conformiter ad Constit. Clementis VIII. „Quaecumque“ hisce praebemus consensum, ejus propterea instituta, et pietatis christianae officia, quae exercenda sibi proponit, apud omnes, ad quos aggregationis opus spectat, plurimum in Domino commendamus.“

A kérő levélhez, mely Rómába megy, 6 franknyi taxa csatolandó.*)

4. Mihelyt a bekebelezési okmány Rómából megérkezett, nagyon tanácsoljuk, hogy azt a társulat vezetője keretbe és üveg alá helyezze és vagy a templomban, vagy a sekrestyében valami alkalmas helyen felfüggeszse, hogy a mostani társulati igazgató utódai is a társulat megalapításáról és bekebelezéséről maguknak hivataluk átvételekor azonnal tudomást szerezzenek.

Ezek elintézése után meg lehet kezdeni a tagok felvételét.

E célból mindenekelőtt nyilvános felvilágosítást adunk a híveknek a társulat céljairól, megalapításáról, előnyeiről, hogy azt megkedveltessük és így a hívek örömmel és szent vágygal magukat abba fölvétessék és a társulat ájtatosságaiban szorgalmasan részt vegyenek.

A fölveendők neveit e célra szánt *törzskönyvbe kell följegyezni. Ez lényegesen megkivántatik úgy, hogy e nélkül a fölvétel semmis és érvénytelen.* — A neveket sehová sem kell beküldeni.

Hatalmat az érvényes *fölvevésre* (jól megjegyzendő: *érvényes fölvevésre*;) csak az bir, ki a püspöki alapító okmányban a társulat igazgatójává lett kinevezve, vagy akit ez püspöki engedéllyel maga helyett subdelegál.

*) A „Hirnök“ szerkesztősége Kalocsán szívesen eljár ez ügyben, hacsak a ft. Plébános urak püspöki alapító oklevél másodlatát a taxával és vagy 80 fill. postadijjal neki megküldik.

5. A fölvelt egyének, ha lehet, egy felvételi kimutatást (könyvecskét vagy cédulát) kapnak, rajta a bucsukkal. Ez azonban a fölvételekre nem kívántatik meg lényegesen. Azért nem is szükséges, hogy az igazgató, vagy a névkönyv vezetője a fölvetettek neveit és a keltet a könyvecskében kiírja; ezt már akárki más is megteheti.

A fölvételeért és a névkönyvbe való beírásért semmi díj sem jár és hacsak valami is követeltetnék, úgy érvénytelen a fölvetel. Megvan azonban engedve az önkéntes ajándék elfogadása, a társulati oltár diszitására, a nyomtatványok beszerzésére, vagy a társulati levelezésre.

6. Ha azt akarjuk, hogy a társulat a hivekre nézve a kívánatos gyümölcsöket meg hozza, úgy az egész eredmény attól függ, hogy a lelkész saját ügybuzgósága és szent tevékenysége által a társulatot életképességében és buzgalmában föntartsa és gyarapítsa. Ezen okból az arra való alkalmas eszközöket szorgalmasan fogja használni. — A közönséges eszközök ezek:

a) Jézus Szive képének kifüggesztése a templomban és ilyen képek szétosztása az iskolás gyermekek és a nép közt.

b) A havi társulati ájtatosságok, ha lehet összekötve egy rövid beszéddel Jézus Szivéről; és rendes megkérlelés, egybekapcsolva egy imával az élő és meghalt társulati tagokért.

c) Jézus Szive képének, oltárának földiszítése a hónap első péntekére vagy vasárnapjára.

d) Buzdítása a társulati tagoknak, hogy a hónap első péntekén, vagy vasárnapján méltóan a szentségekhez járuljanak.

e) A „Jézus Szive Hirnöké“-nek kiköleszöngése és terjesztése. E folyóirat megjelenik havonként egyszer Tóth Mike S. J. szerkesztése alatt Kalocsán, ára egy évre: 3 korona.

f) Jézus Szive ünnepének évenként lehető legfényesebb megünnepelése.

g) Végre a lehető leggyakoribb utalás Jézus Szivére a gyónatószekben, a szószéken, a betegeknel, az iskolában, nehéz csapások idején, melyek egyeseket, egy, vagy több családot, községet, vidéket, stb. érnek.

2. Oltáregylet.

*Sodalitas Perpetuae Adorationis et ad Instruendas pauper. Ecclesias.*¹⁾

a) (1899. évi 972. sz. püsp. intézv. Circ. IV. 42.)

Consociationis Altaris Budapestinensis in provehendo cultu Eucharistico saluberrima activitas, in ornandis ac instruendis s. para-

¹⁾ Régebben a szentségi társulatok közül a Confraternitas Ssmi Corporis Christi volt különösen elterjedve az egyházmegyében. Berényi püspök (még mint administrator) a pécsi székesegyházban erigálta 1736. decz. 14-én kelt dekretumával. 1747. ápr. 18-án pedig minden plébánia templomban. Klimó 1772. decz. 15-én, Scitovszky 1843-ban 2200. sz. határozmányával rendelte el a nevezett testvérület felállítását. Az egyhm. schematismus tanúsága szerint ez a testvérület már nem talál-

mentis aliisque rebus utensilibus egentibus ecclesiis inexhausta liberalitas, non per Dioecesin solum nostram, sed per totam, qua late patet Patriae nostrae ditionem, in aprico posita est. Illud quoque notum: Ven. Fratres, longa annorum serie, laudabili aemulatione, sive aere, sive gratis persolutis sacrorum intentionibus, ad ejusdem Consociationis sanctissimos fines promovendos, pro virium modulo, collaborasse.

Accrescentibus in dies spiritualibus et temporalibus singularum ecclesiarum indigentis, impensius nobis communi orationi est vacandum, liberalius pauperibus ecclesiis, rebus necessariis est subveniendum. Hinc desiderio communi occurrens et voci SS. Patris in praelibata constitutione,¹⁾ occasione erectionis sodalitates universalis sub titulo ab adoratione reparatrice SS. Sacramenti, publicata, obsecundans: ad augendam cunctorum in Dioecesi clericorum et laicorum erga SS. Salvatorem in Eucharistiae Sacramento reconditum venerationem, nec non ad promovendum decorem domus Dei Sodalitatem s. Altaris, indigentis nostrae Dioecesis inservituram, erigere et generali sodalitati in regni metropoli existenti ac perquam fructuose operanti subordinare decrevi.

Ut vero fideles bonorum coelestium et terrestrium a SS. Salvatore Eucharistico distribuendorum eo abundantius participes reddantur, Vestrum erit Ven. Fratres ubique in parochiis vestris societatis s. Altaris erigere et mediante societate Dioecesana Centrali societati Budapestinensi coadunare, fidelesque hortari, ut huic Altaris sodalitati quo majori numero nomen dent, fontem salutis in SS. Sacramento crebrius visitent, enixius et prolixius adorent.

Cum cultu Eucharistico indivulse cohaeret sollicita aedium sacrarum cura ac suppellectilis sacrae nitor et ornamentum. Non tantum verbis quotidie nos oportet profiteri: Domine dilexi decorem domus tuae et locum habitationis gloriae tuae (Psalm. 25. 8.) sed factis quoque contestemur pia nostra erga Dei s. tabernacula sensa. Memores verborum Apostoli: Jesus Christus propter vos egenus factus est, cum esset dives ut illius inopia vos divites essetis. Ideo in praesenti tempore vestra abundantia illius inopiam suppleat ut et illius abundantia vestrae inopiae sit supplementum (II. Cor. VII). Supervacaneum foret Vobis DD. FF. experientia quotidiana edoctis, indigentias plurimarum in Dioecesi ecclesiarum, necnon multorum fidelium nonnunquam necessariis quoque vitae rebus destitutorum inopiam referre. Caritas Christi urget nos, ut qui habuerit substantiam hujus mundi, succurrat in necessitate praeprimis indigentibus ecclesiis, alleviando taliter onera quoque pauperibus fidelibus incumbentia. Dominus qui promisit: Quisquis enim potum dederit vobis calicem aquae in nomine meo, quia Christi estis, amen dico vobis,

ható az egyházmegyében. Maradványa a plebániánként megtartatni szokott egy napi szentségimádás. L. 152. l.

¹⁾ Motu proprio Leonis XIII. „Quum nonnullorum“ de sodalitate universalis adorationis reparatricis SS. Sacramenti in eccl. S. Joachim erecta.

non perdet mercedem suam (Marc. IX. 40.) certe omnem eleemosynam abunde est retributurus.¹⁾

b) (1911. évi 536. sz. püsp. intézv. Circ. I. 6.)

A „Pécsi Oltáregylet“ Elém terjesztett jelentéséből őszinte örömmel győződtem meg ezen hivatásának magaslatán álló egylet áldásos és igazán tevékeny működéséről, amiért is ezt a tisztelendő egyházmegyei papság pártfogásába, mint erre érdemest, a legmelegbben ajánlom.

D mivel a fentnevezett egyletnek tevékenysége is egyrészt korlátok közé van szorítva, másrészt a munkát kellő időben be kell osztani, azért teljesen méltánylom Elém terjesztett kérelmét és tájékoztatásul miheztarás céljából a kövekezőket közlöm:

1. Mindazon plébánosok, kik gondjaikra bizott vagyontalan templomaik készleteinek beszerzésénél a Pécsi Oltáregylet könyöradományaira szorulnak, állítsák össze évről-évre a legszükségesebb készletek jegyzékét oly időben, hogy az esperesi látogatáskor készen legyen.

2. Említett jegyzéket az esperes urak, meggyőződván a jegyzékben feltüntetett készletek szükségességéről, írják alá és hivatalos pecséttel lássák el.

3. Az ily módon hitelesített jegyzéket csatolják a plébános urak a „Pécsi Oltáregylet“-hez benyújtandó kérvényhez és a kérvényt legkésőbb ugyanazon év *december 31-ig* nyujtsák be. *Később érkező vagy fentjelzett módon fel nem szerelt folyamodványok tekintetbe nem vétetnek.*

Mivel pedig igen szívesen vállalkozik a Pécsi Oltáregylet úgy fehérneműek, mint egyéb egyházi ruhák elkészítésére, azzal hívom fel a tiszt. egyházmegyei papság figyelmét erre, hogy egyházi ruhák beszerzése céljából *megrendeléseivel* is nyugodtan fordulhat az Oltáregylet Igazgatóságához Pécs (Papnevelő intézet), honnét rövid időn belül nyer tájékoztatást a szükséges ruhák árát illetőleg és a legjobb és legmegbízhatóbb kiszolgálásban részesül.

3. Szent Alajos-Társulat és Segítő Egylete.

a) (1904. évi 1523. sz. püsp. intézv. Circ. VIII. 96.)

Szent Alajos társulatát, melynek célja: „szent Alajos követése az áhitatban és az erényekben“; tagjai pedig: 1. katolikus fiu-gyermekek; 2. katolikus ifjak; 3. katolikus férfiak lehetnek, akik ebbeli szándékukat lelkiatyjoknak bejelentik, — az ehm. t. lelkészkedő papságnak és hitoktatóknak különösen a kath. ifjuság közt való terjesztés céljából figyelmébe ajánlom.

A társulat szabályait 2213/1902. sz. alatt Főmagassága a biboros Hercegprimás ur hagyta jóvá, a társulat országos igazgatója:

¹⁾ A Pécsi Oltáregyletnek mint anyatársulatnak alapszabályait 2227/1900. sz. a hagyta jóvá az egyhm. hatóság.

Fischer Ágoston, az ó-budai Jó Pásztor templom és intézet lelkésze, lakik Budapest, III. ker. Ó-Buda, Bécsi-ut 163. sz. — Akik az ügy iránt érdeklődnek, bővebb felvilágosítást fentnevezett országos igazgatótól nyerhetnek.

b) (1909. évi 1419. sz. püsp. intézv. Circ. VII. 54.)

Abban a nemes küzdelemben, melyet az Egyház védő szárnyai alatt működő egyesületek és társulatok főleg az ifjuság megmentése és valláserkölcös nevelése érdekében folytatnak, kiváló helyet foglal el a Gonzagai Szent Alajos tiszteletének előmozdítására alakult Szt.-Alajos-Társulat és e társulatnak Segítő-Egylete, melyeknek főtörekvése oda irányul, hogy az ifjuságban az angyali ifju tiszteletének terjesztése, gyakorlása által a hit szelleméből táplálkozó valláserkölcös érzést nevelje és megszilárdítsa, az elhagyott és a romlás veszedelmében forgó ifjakat pedig megmentse.

A jóváhagyott alapszabályokkal működő kettős egyesületnek országos igazgatója Fischer Ágoston t. pápai káplán, hittanár (Budapest, III. ker. Ó-Buda, Bécsi-ut 163. sz.) aki a társulat terjesztése, céljainak ismertetése végett a Szent-Alajos-Társulat Havi Értesítőjét is szerkeszti, melynek csekély (évi 48 fillér) előfizetési ára az ifjuság legszélesebb köreiben való elterjesztését is lehetővé teszi.

Ugy a legnemesebb célokért küzdő kettős egyesületet, mint ezek Havi Értesítőjét a legmelegebben ajánlom tiszt. papságom s főleg a hitoktatók figyelmébe; az egyesületre vonatkozó ügyekben nevezett országos igazgató szívesen ad bővebb utmutatást.

Akik tehát a gondjaikra bizott ifjuság érdekében ily társulatot kívánnak szervezni, forduljanak bizalommal hozzá.

4. Imaapostolság.

(1867. évi 1800. sz. püsp. rend. Circ. 1861—9. 227.)¹⁾

Necdum quinque lustra sunt evoluta, quod in Seminario Aniciensi — le Puy — in Gallia, pia Sodalitas coaluerit, cuius membra pro scopo sibi praefixerant, omnes actiones, preces et opera sua uniendi cum sanctissimo corde Jesu, ac in unione hac actiones suas et preces peragendi, Deoque offerendi, et jam per totum fere orbem terrarum numerantur millia millium membrorum laudatae hujus Sodalitatis. Id satis patulum reddit, Sodalitatem hanc vere salutarem et a Deo benedictam, ratam, Equam acceptam esse. Indubium enim est: qualiter amor e dulcissimo corde Jesu promanans, dignissimum et convenientissimum medium sit Deum glorificandi gratiasque coelestes impetrandi. Et certe, dum preces nostras, actiones et opera nostra diurna cum hoc amore conjungimus, ac ita in unione cum sanctissimo Jesu corde peragimus, Deoque pie offerimus, dubium

¹⁾ XIII. Leo 1879. és 1896-ban új szabályzatot adott a társulatnak. L. Beringer, Die Ablässe etc. 1906¹³, 629.

esse non potest, quin Deus misericors preces nostras per merita dulcissimi amoris piissimo corde Jesu promanantis audiat et exaudiat, cunctasque actiones et opera nostra sua benedictione coelesti benedicat.

Mira propagatio piae huius Sodalitatis, eiusdemque per orbem terrarum diffusio occasionem praebuisse videtur, ut eidem titulus: „Apostolatus Orationis“ „ima-apostolság“ daretur: nam pia Sodalitas haec ex omni eius membro ita dicendo apostolum facit, cuius medio honor et gloria Dei propagetur et amplificetur, Regnum Dei dilatetur, ac salus hominum operetur, dum membrum piae Sodalitatis per orationis in unione cum sanctissimo Corde Jesu peractae ineffabilem vim, in excelsis Deum glorificare, et in terra regnum Eius dilatare studet.

Cum apostolatus hic orationis, sive consociationibus piis, sive singularibus individuis aliam nullam obligationem injungat, quam ut preces suas, pia ad Deum suspiria, cunctasque diurnas actiones et opera sua mentaliter jungant cum dulcissimo corde Jesu et cum amore ex hoc promanante, ac in unione hac omnia peragant, Deoque offerant; sequitur: piae huius Sodalitatis membra esse posse quosvis Ecclesiae Catholicae filios, absque discrimine sexus, conditionis et status.

Accedit: quod piae Sodalitati amplissimae sint concessae gratiae spirituales, seu Sacrae Indulgentiae, speciatim:

a) membra piae Sodalitatis lucrantur plenarias indulgentias die, qua in consociationem adoptantur; — b) festo SSmi Cordis Jesu, et festo Immaculatae Conceptionis Beatissimae Virg. Mariae; c) omni mense aliqua seligenda die. Qui tamen sacras Indulgentias has lucrari optat, is condiciones ab Ecclesia praescriptas explere, nempe: diebus praemissis sacram Confessionem peragere, et sacram Communionem sumere, ac in Ecclesia ad intentionem Sanctissimi Patris PP. orare debet. Praeterea per orationem et pium opus peragendum, quod Director Sodalitatis membrum initio omnis mensis commendat, membra Sodalitatis lucrantur 100. dierum indulgentias.

Omnes Indulgentiae per modum suffragii animabus in Purgatorio existentibus quoque applicari efficaciter possunt.

Indulgentias SS. lucrantur sub praescriptis conditionibus etiam Directores, propagatores seu pii zelatores huius Sodalitatis, sequentibus diebus: 3-a Januarii (festum Genovevae) — 29-a Jan. (festum S. Francisci Sal.) — 1-a Febr. (festum S. Ignatii M.) — 13-a Febr. (festum S. Cath. a Ricci) — 9-a Martii (festum S. Franciscae) — 19. Martii (festum S. Jos.) — 5-a Apr. (festum S. Vincentii Ferr.) — 30-a Apr. (festum S. Cath. Sien.) — 4-a Maii (festum S. Monicae.) — 25-a Maii (festum S. Greg. P.) — 3-a Junii (festum S. Clotild.) — 29-a Junii (festum AA. Petri et Pauli.) — 22-a Julii (festum S. Magd.) — 31-a Julii (festum S. Ign.) — 4-a Aug. (festum S. Dominici.) — 21-a Aug. (festum S. Franciscae.) — 15-a Sept. (festum S. Cath.) — 29-a Sept. (festum S. Mich.) — 4-a Oct. (festum S. Francisci.) — 15. Oct. (festum S. Ther.) —

11. Nov. (festo S. Martini.) — 19-a Nov. (festo S. Elis.) — 13. Dec. (festo S. Luciae.) — 27-a Dec. (festo S. Joann. Ev.)

Finaliter SSmus Dnus 300 dier. Indulg. concessit toties, quoties propagatores piae huius sodalitatis, vulgo zelatores conveniunt et de mediis Dei gloriam et honorem SS. Cordis Jesu promovendi consultant, ac invicem in opere hoc sancto excitant, animantque.

Videtis ex his dilecti filii, qui curae animarum et Corporationibus ecclesiasticis, religiosisque praeestis, quam salutare et meritum opus sitis suscepturi, peracturique, dum Apostolatum orationis, fidelibus subditisque Vestris, sive in Sodalitate aliqua iam coadunatis, sive non, impense commendaveritis et propagaveritis.

E consideratione immensi Spiritualis lucri, quod e pia hac Sodalitate promanat, gratiarumque coelestium, quibus se membra, directores et propagatores ditare possunt; e consideratione item malorum, quae nos undique circumdant, quaeve animae nostrae, nostrorumque impendent, ac nos potenter admonent, ut ad tronum Dei accedamus, ac per inexpugnabilem vim orationis Dei gratiam imploremus, ut auxilium tempore opportuno inveniamus: praelaudatum Orationis Apostolatum in tota Dioecesi, pro gloria Dei, et pro salute fidelium constabilio, ac pro introducto ac constabilito hisce enuncio: omnes Corporaciones ecclesiasticas et religiosas, Seminariorum meorum Superiores, Scholarum Directiones, et Parochiarum Rectores paterne provocando, ut mox ab his perceptis Apostolatus Orationis, sive piae huic Sodalitati se suosque aggregare contendant, et qui se Societati huic aggregare sponte voluerint, illorum nomina adnotent, ac successu temporis de effectu horsum referant.

Concedat Deus! ut omnes qui ad dulcissimum cor Jesu confugiunt, pium petitionis suae effectum consequantur.

5. Szent-Család-Társulat.

(1891. évi 817. sz. püsp. intézv. Circ. III. 21.)¹⁾

Adhuc sub fel. recordationis Pio Papa IX. P. Francoz S. J. piam quandam unionem a sacra Familia nuncupatam instituit, peropportune pientioribus fidelibus suadens, ut Jesu, Mariae et Joseph se plane devoentes unusquisque cum coniunctis suis vespere domi conveniant, filialia ipsis persoluturi officia eorumque opem implorent seque ac ceteras christianas familias iisdem commendent.

Piae huic consociationi adeo benedixit Deus, ut intra breve tempus multa familiarum millia eidem nomen dederint fructumque religionis, concordiae, probitatis amplissimum inde duxerint; ac proinde a fel. recordationis Pio Papa IX. Litteris die 5-a Januarii 1870. haec eadem Societas omnino probari et commendari meruerit.

Recentissime Cardinalis Bausa Archiepiscopus Florentinus nomine plurimorum fidelium apud Sacram Sedem Apostolicam institit, ut veneratio haec, quae Christo Domino, ac Matri Virgini et

¹⁾ A társulati alapszabályokat I. Circ. 1893. VII. 42.

S. Josepho, sub sacrae familiae titulo exhibetur, ad ampliorem in Ecclesia cultus dignitatem proveheretur.

Ad eius supplicationem Beatissimus Pater Leo XIII. Litteris die 20. Novembris anni 1890. reposuit;

„Decrevisse Se, ut pietatis cultus erga Sacram Familiam, nullis aliis inductis eius exercendi novis formis, in eo statu servetur, in quo auctoritate Apostolicae Sedis probatus fuit, atque ut potissimum christianae domus Sacram Familiam ad venerationem et exemplum propositam habeant, iuxta instituta piae illius Consociationis, quam decessor Noster fel. rec. Pius IX sui litteris die 5-a Januarii Anno MDCCCLXX datis, probavit et commendavit, atque in spem certam maximorum fructuum latius in dies propagari exoptavit. Quam spem prosequitur idem Beatissimus Pater, salutarium bonorum et Nos ultro in eiusdem Societatis spiritu ponimus: confidimus enim Fideles omnes probe intelligentes, in cultu quem Sacrae Familiae exhibent sese mysterium vitae absconditae venerari, quam Christus cum Virgine Matre et S. Josepho egit, inde magnos stimulos habituros ad fidei fervorem augendum, et virtutes imitandas, quae in divino Magistro, ac Deipara. Eiusque Sponso sanctissimo fulserunt. Hae autem virtutes, ut non semel monuimus, dum aeternae vitae mercedem pariunt, ad prosperitatem etiam domesticae et civilis societatis tam misere hoc tempore laborantis spectant; cum ex familiis sancte constitutis, civitatis etiam commune bonum, cuius familia fundamentum est, necessario consequatur. Maius vero fiducia Nostra incrementum capit dum cogitamus Sacrae Familiae cultores ex instituto Societatis quam diximus, a Christo Domino gratiam per merita Matris Virginis et S. Josephi sedulo efflagitantes, propitiam indubie opem experturos, ut vitam sancte componant, atque ut in domibus suis concordiam, caritatem, in adversis tolerantiam, morumque honestatem laetentur efflorescere. Vota igitur ad Deum effundimus, ut germanus memoratae Societatis spiritus in dies latius inter Fideles emanet ac vigeat, atque in hanc rem operam suam collaturos tum sacrorum Antistites, tum omnes Ecclesiae ministros non dubitamus. In mandatis autem dedimus Consilio Nostro sacris ritibus praeposito, ut orandi formulam mittat, quam confici et edi curavimus in usum fidelium, ad domos suas Sacrae Familiae consecrandas, tum etiam quotidianae precationis exemplar a fidelibus in Sacrae Familiae veneratione persolvendae. LEO PAPA XIII.

In obsequium litterarum harum apostolicarum vehementer vos oro atque obtestor, Venerabiles et Dilectissimi Filii, quique estis, praecipue vero animarum curatores, ut hanc egregiam consociationem inter fideles pastorali cumprimis curae vestrae creditos inducere et propagare connitamini: persuasi quod, cum hoc tempore maximae struantur religiosae iuxta et civili societati insidiae et omnis adhibeatur opera ad familiam ipsam, utriusque fundamentum, distrahendam et dissociandam: nulla certe efficaciore ratione, quam per religionis virtutem, tanto discrimini occurratur.

Communico una Formulas unam, recitandum a christianis familiis, dum se Sacrae Familiae consecrant; et alteram, quae orationem exhibet quotidie recitandam ante imaginem Sacrae Familiae, ab iis qui se eidem hoc modo devoverunt.

Formula recitanda a Christianis Familiis quae se Sacrae Familiae consecrant.

O Jesu redemptor noster amabilissime, qui e caelo missus ut mundum doctrina et exemplo illustrares, maiorem mortalis tuae vitae partem in humili domo Nazarena traducere voluisti, Mariae et Josepho subditus, illamque Familiam consecrasti, quae cunctis christianis familiis futura erat exemplo, nostram hanc domum, quae Tibi se totam nunc devovet, benignus suscipe. Tu illam protege et custodi, et sanctum tui timorem in ea confirma, una cum pace et concordia christiana charitatis, ut divino exemplari Familiae tuae similis fiat, omnesque ad unum quibus ea constat, beatitatis sempiternae sint compotes.

O Amantissima Jesu Christi Mater et mater nostra Maria, tua pietate et clementia fac ut consecrationem hanc nostram Jesus acceptam habeat, et sua nobis beneficia et benedictiones largiatur.

O Joseph, sanctissime Jesu et Mariae custos, in universis animae et corporis necessitatibus nobis tuis precibus succurre; ut tecum una et beata Virgine Maria aeternas divino Redemptori Jesu Christo laudes et gratias rependere possimus.

Oratio quotidie recitanda ante imaginem Sacrae Familiae.

O amantissime Jesu, qui ineffabilibus et vitae domesticae exemplis familiam a te electam in terris consecrasti, clementer aspice nostram hanc domum, qua ad tuos pedes provoluta propitium te sibi deprecatur. Memento tuam esse hanc domum; quoniam tibi se peculiari cultu sacravit ac devovit. Ipsam benignus tuere, a periculis eripere, ipsi in necessitatibus occurre, et virtutem largire, qua in imitatione Familiae tuae sanctae iugiter perseveret; ut mortalis suae vitae tempore in Tui obsequio et amore fideliter inhaerens, valeat tandem aeternas tibi laudes persolvere in caelis.

O Maria, Mater dulcissima, tuum praesidium imploramus, certi divinum tuum Unigentium precibus tuis obsecuturum.

Tuque etiam, gloriosissime Patriarcha sancte Joseph, potenti tuo patrocinio nobis succurre, et Mariae manibus vota nostra Jesu Christo porrigenda submitte.

Indulgentia 300 dierum semel in die lucranda ab iis, qui se Sacrae Familiae dedicant, iuxta formulam a S. Rituum Congregatione editam. (Leo PP. XIII.)

Jesu, Maria, Joseph illuminate nos, adjuvate nos, salvate nos. Amen.

Indulgentia 200 dierum semel in die lucranda. (Leo PP. XIII.)

6. Szent-László-Társulat.

a) (1897. évi 1009. sz. püsp. intézv. Circ. V. 62.)

A Szent-László-társulat, ezen különösen magyar katolikus vallásos egyesület üdvös működése föllendítése érdekében elhatározta a főpásztorok szükséges közreműködésével az egyházmegyék minden egyes espereskerületében vidéki igazgatóságok s az egyházmegyék székhelyén központi társulati igazgatóságok szervezését és pedig úgy, hogy a vidéki társulati igazgatók lehetőleg a kerületi esperes urak legyenek. A vidéki társulati igazgatók feladata a következőkben van részletesen megállapítva:

I. Az espereskerületi igazgató feladata.

1. Az espereskerületi igazgató gondoskodik arról, hogy kerületének minden plébániáján a társulati alapszabályok 3. §-ának értelmében társulati bizottság létesüljön s a megalakult bizottság minél duzgóbban járjon el feladataiban.

2. Felkéri a plébános urakat, hogy a helyi bizottságok által gyűjtött társulati tagok névsorát s azok évi tagdíjának esedékes részletét évnegyedenként hozzá küldjék be. A társulati tagok neveit s a befolyt tagdíjak összegét jegyzékbe veszi s a jegyzék kivonatát a befolyt tagdíjösszeggel évnegyedenként az egyházmegyei központi igazgatóhoz teszi át.

3. Gondoskodik arról, hogy a társulati tagok a társulat véd-szentjeinek Szent László királynak s Szent Erzsébet asszonynak ünnepeit a társulati alapszabályok 13. §-ának értelmében minden kerületi plébánián, vagy több plébánián gyűlve össze, együtessen nagy áhitattal s lehető fénnel üljék meg s az Apostoli Szentszék által engedélyezett sz. bucsukban részesülni törekedjenek.

4. Gondoskodik, hogy az egyes plébániákon a plébános ur a körülmények szerint időnként a társulati tagokkal gyűléseket tartson, a melyeken más kath. hivek is részt vehessenek. E gyűléseken a társulati ügy helyi állapotának tárgyalása mellett az igazgatónak kiváló alkalom nyílik a társulat célját kimerítően ismertetni s a társulatot a jelenlevők támogatásába ajánlani, kath. hitéletünk emelésére buzdító előadásokat tartani.

II. Az egyházmegyei központi igazgató feladata.

1. Az egyházmegyei központi igazgató az egyházmegye székhelyén a helyi társulati bizottmányt alakítja meg s annak a társulati alapszabályok 3. §-ában vázolt célját buzgón előmozdítja.

¹⁾ Ismertetését, valamint megyszerte való megalapításának elrendelését 1. Circ. 1861—9. 1450. sz. a. 9. l. Bucsuit u. o. 1265/1863. (94. l.) és 1004/1864. (135. l.). Ujabb ajánlását u. o. 2534/1868. sz. a. (168. l.) és a későbbi körlevelekben még nagyon sok helyütt.

2. Az espereskerületi igazgatónak fent a 3. és 4. pontban felsorolt teendőit az egyházmegye székhelyén teljesíti.

3. Az egyházmegye székhelyén gyűjtött tagok névsorát s tagsági díjaikat a vidéki társulati tagoknak az espereskerületi igazgatók által hozzá beküldött névsorával s díjakkal évnegvedenként az egyházmegyei hatóságok kegyes közvetítésével a társulati elnökséghez (Budapest, központi papnövelde) beküldi.

4. A társulatnak az egyházmegye területén levő tagjait az espereskerületi igazgatók révén buzdítja, hogy a társulati közgyűlésen megjelenjenek.

5. A társulati elnökséget kikérendő tanácsával támogatja s időnként a társulatnak az illető egyházmegyébe észlelt állapotáról értesíti.

A múlt évi február 10-iki társulati közgyűlés határozatához képest a társulat mt. elnöksége által a fentebb leirt vidéki igazgatóságoknak a pécsi egyházmegyében való szervezésére fölkéretvén. a szervezést ezennel akkép eszközölöm, hogy a működő kerületi esperes urakat kinevezem a társulat espereskerületi igazgatóvá, főt. dr. Wurster József t. kanonok theologiai tanár urat pedig a társulat egyházmegyei központi igazgatójává.

b) (1907. évi 2302. sz. püsp. intézv. Circ. X. 77.)

Jelen körlevelem melléklete gyanánt minden t. plébániahivatal részére küldök *Tájékoztatót* a Szent László-társulatról, minden nt. esperesi hivatal részére Szent László-társulati *jegyfüzetet*.

A *Tájékoztató* a Társulat egész szervezetéről és céljáról világos képet nyújt. Felkérem a t. egyházmegyei papságot, hogy megismervén ezen érdemes Társulat nemes törekvéseit, ezt erkölcsileg és anyagilag támogatni, eszméit a hivekkel is megismertetni sziveskedjék. A Társulati anyagi támogatása érdekében csatolok minden nt. esperesi hivatal részére egy *jegyfüzetet* azon óhaj kapcsán, hogy a nt. esperes urak a jegyeket a kerületi t. papság, a lelkes urak pedig a hivek körében értékesítsék. A t. lelkeskedő papság közt a koronai üléseken is legczélszerűbb a gyűjtést e jegyfüzetek útján eszközölni, a hivek pedig évenként egyik alkalmas vasárnap buzdíthatók közadakozásra a társulat céljaira.

7. Sz. Ferenc harmadrendje.

(1882. évi 1784. sz. püsp. rend. Circ. XII. 68.)

... Intentioni (itaque) et vehementi Ssmi Domini Nostri desiderio conformiter ago, dum Vos, Venerabiles Fratres provoco, ut populum prout diversorum locorum sinit conditio, tenore encycli-

carum¹⁾ harum edoceatis de natura tertii ordinis S. Francisci, de facilitate adimplendi normas ejusdem, de privilegiis, quibus abundat, de utilitate, quae ab eo in privatam et publicam vitam dimanant, institutumque idmodi tertii ordinis commendare et propagare omnimeliore modo contendatis.

Loca, in quibus fideles ordini huic nomen dare possent, cum primis forent ipsi conventus familiarum Franciscanorum. Quia vero tales in Nostra Dioecesi pauciores sunt, suadeo, ut opportunas ad hoc facultates et informationes a ministris provincialibus exquiratis, quo fideles Tertiariorum ordini aggregari cupientes suscipere et de agendis vitae instruere valeatis.

8. *Jézus sz. Gyermekségének műve.*

a) (1852. évi 645. sz. kápt. helynöki intézv.)

Quanta teneritudine Divinus Magister noster Parvulos amplexus fuerit, quamve ardentem a discipulis suis desideraverit ut maximorum sollicitudine teneantur; clare perhibet Evangelium, in quo Discipulos, quod Parentes sobolem suam in conspectum ipsius adducere gestientes ab accessu Eiusdem arcerent, redarguit; *sinite — dicens — parvulos, et nolite eos prohibere ad me venire, talium est enim Regnum Coelorum*; utque exemplo Eiusdem doceremur, quanta cor nostrum in aetatem hanc charitate flagrare oporteat, non est dedignatus adstante populi multitudine parvulos ad se accersitos, paternorum amplexuum suorum, impositionis manuum et divinae benedictionis suae donis ac gratiis cumulare. Saxi instar induratum sit cor nostrum, est necesse Fratres Dilectissimi! si haec mente volventes, atque aciem oculorum ad horribilem illam stragem, quae in vastissimo Chinorum imperio cum ethnicorum Parentum parvulis suppresso omni humanitatis sensu palam publice patrat, convertentes, in intimis praecordiorum ad lachrymas usque non commoveremur. Novistis profecto Venerabiles Fratres! qualiter hodie in Imperio Chinensi mille et mille neonati per ethnicos suos parentes, vel aquis mergantur, vel expositi per famem morti tradantur aut rapacibus animantibus in miserabilem cedant victimam. E publicis quoque ephemeridibus intelligere poteratis: qualiter animarum salutis amantes et fidei propagandae zelotes Missionarii catholici infelices proles has per plateas colligant, fluctibus aquarum eripiant; alias ceu moribundas extemplo baptisantes, alias iterum ad domos et pia in hunc finem cultae Europae eleemosyna excitata Sanctimonialium instituta deferentes in probos Catholicos et Regni Dei moralis, sanctae Religionis Nostrae assiduos olim inter barbaras suae gentis nationes propagatores efforment.

Quia tamen hi Missionarii catholici et Deo sacratae Virgines

¹⁾ XIII. Leo „Auspicato“ kezdetű enciklikája (1882, szept. 17.) L. Circ. 1882, XII, 1784/1882. Sz. Ferenc harmad rendjének szabályait s bucsuit az 1883. máj. 30-án kelt „Misericors“ kezdetű konstitúció tartalmazza. L. Circ. 1883, XII., 1408/1883.

necessariis vitae alimentis poene ipsi destituti propriis viribus et expensis haud sufficiunt colligendis et redimendis infelicibus his prolibus; idcirco propter nomen JESU et salutem tot infantium opem nostram implorant. Quapropter ad succurrendum (Missionariis his exemplo praeunte Gallia in plurimis Monarchiae Austriacae Dioecibus in honorem divini Pueri Jesu, sub protectione Virginalium suorum Parentum sanctae Mariae et Divi Josephi coadunata existit, uberrimos fundens fructus *Confraternitas Sanctae Pueritiae*.

Quam quidem laudabilem piam Confraternitatem — et ideo, quod per eandem tenellis catholicae Religionis surculis, mox ad initia adolescentis eorundem aetatis, indilate sanctae Religionis velut dictae Confraternitatis membrorum ad amorem ferventem Parvuli JESU, et quarundam precum quotidie persolutionem deobligatorum, spiritum Orationis in familias earumque domos reducendum plurimum confidamus, — in Dioecesim Quinque-Ecclesiensem cum inenarrabili cordis nostri laetitia cooptamus; in Domino obsecrantes Vos Fratres Dilectissimi! ut memores corda moventis Salvatoris nostri sententiae: „*Videte ne contemnatis unum ex pusillis, dico enim Vobis, Angeli eorum in Coelis semper vident faciem Patris mei, qui in Coelis est, — et qui suscipit parvulum talem in nomine meo, me suscipit*”, — et qui suscipit parvulum talem in nomine meo, me suscipit piam hanc Confraternitatem Sanctae Pueritiae JESU in medio fidelium Vestrorum ubi ubi oportunum censueritis propagare et dilatare omni studio et animorum contentione adnitamini. Propagaturi profecto estis per eam Regnum Dei morale non modo mediate in imperio Chinensi, verum immediate inter fideles quoque vestros. — Noscitis utique: iuventutem cerae instar flexilem esse, quae facili industria fingi, formarique potest, modo manus tempestive operi admoveantur; augebitis per Confraternitatem hanc pietatis et orationis amorem in tenerrimis his S. Matris Ecclesiae germinibus, si asveverint quotidie pias preces devote absolvere; adolescentiores in Paroeciis Vestris Confraternitati huic adunandi a vitiis seculi et formidolosi temporis caligine praesidio orationis huius muniti praeservabuntur immunes; ipsi Parentes majorem orationis voluptatem persentiscent, dum tenellas proles suas pro chinensibus parvulis orantes conspexerint!

Quia vero singulam piam Confraternitatem ut consolidari, amplius propagari et ad praefixum finem suum dirigi queat, fixas suas regulas et spiritualia emolumenta habere oportet: idcirco Confraternitatis huius statuta, assensu Summi Ecclesiae Capitis probata, singulis Deo auxiliante in hac Dioecesi *de Sancta Pueritia JESU* coadunandis Confraternitatibus pro observantia praescribimus, et observanda ordinamus; sunt autem

Statuta Confraternitatis.

1. Confraternitas S. Pueritiae Jesu constituitur sub protectione Divini Pueri JESU.
2. Principalis eius Patrona est Beatissima Virgo Maria, caeteri Patroni tute-

lares sunt; sancti Angeli Custodes, S. Josephus sponsus, S. Franciscus Xaverius et S. Vincentius a Paula.,

3. Qualibet in Ecclesia Catholica baptisata proles potest esse Conmembrum Confraternitatis.

4. Proles ab infantia usque 12. aetatis annum in Ordinaria Membra assumi, exinde autem usque 21. aetatis annum penes Confraternitatem manere possunt.

5. Confraternitas in series, e 12. membris constantes dividitur, duodecim similes series efformant unam subsectionem, 12. subsectiones vero efficiunt unam generalem Sectionem.

6. Series in honorem duodecim annorum sanctae Pueritiae Jesu denominantur hoc modo; Sanctae Pueritiae Jesu 1-us 2-us 3-us 12-us.

7. Singula series habet unum Collectorem, singula Subsectio habet unum Cassae perceptorem, quaevis autem generalis secto unum supremum perceptorem.

8. Singulum membrum vel socius, qui albo Confraternitatis semet inscribi curat, menstrue solvit Collectori 1 xr. C. M., hic collectos Xferos tradit Viceperceptori, iste vero resignat generali perceptori.

9. Director Confraternitatis in singula Parochia de jure est Parochus, aut cum consensu huius constitutus alter Sacerdos, qui sibi ad minimum sex membra e-viris et mulieribus a pietate conspicuis instar commissionis associabit, et cum ea negotiis Confraternitatis intendet.

10. Si in aliqua Parochia sectio generalis constans ex 1728, aut nec subsectio constans ex 144 membris componi posset, sed tantum series e 12 constans, tales semet iungant cum aliarum parochiarum subsectionibus aut generali sectioni.

11. Quivis Parochus suas series aut sectiones utprimum coaluerint, insinuat VADiacono, qui per Districtus sui Parochias procedendo, numerum, aut sectionum mense Novemberi Officio Dioecesano referet, et eadem fidelia pia oblata submittet.

Devotiones Confraternitatis.

I. Singulum Membrum Confraternitatis omni die orat (vel si illud esset nimis tenellum, loco eius aliquis e domesticis orat) Salutationem Angelicam „Ave Maria“ et subjungit sequentem petitionem: „**Beatissima Virgo Maria ora pro nobis et pro miseris parvulis paganorum.**“

II. Omni anno binis vicibus, signanter mense Majo pro vivis et mense Novembri pro defunctis Confraternitatis membris die praefixa offertur solenne sacrum Missae Sacrificium.

III. Quovis mense celebratur Missa in honorem Dei Genitricis Mariae pro infelicibus paganorum prolibus.

Indulgentiae Confraternitatis.

Confratres participes redduntur SS. Indulgentiarum plenariarum, quas Ecclesiam Dei gloriosissime gubernans Sanctissimus Dominus Noster PIUS Papa IX ceu per piae reminiscentiae Praedecessorem suum Gregorium Papam 16 Confraternitati concessas dto 12. Januarii 1851 non tanum benigne confirmavit, sed ampliavit etiam singulis Confraternitatis membris quovis anno duas plenarias indulgentias concedendo. Et quidem primae ex his S. indulgentiis a Sacratissima die Nativitatis Domini usque festum Purificationis B. M. V., alterius ordinis vero a Dominica II. post Pascha usque 31. Maii semel lucrandae perdurant.

Praeter has adhuc quinque plenariae Indulgentiae sunt pro membris Confraternitatis concessae, utpote festis 1. Purificationis B. M. V. 2. Angelorum Custodum. 3. S. Josephi Patroni Catholicorum Chinensium. 4. S. Francisci Xaverii Chinensium primi Apostoli. 5. S. Vicentii a Paula delerictarum prolium Patris. Ut de his patricipient membra etiam pro incremento S. Pueritiae orare tenentur.

Insuper septem annorum et septies quadraginta dierum S. Indulgentiae habentur concessae pro Directoribus, Consiliariis et cunctis aliis utriusque sexus Confraternitatis Superioribus: quotiescunque pro tractandis Sanctae Pueritiae negotiis in unum congregantur.

Centralis Commissio Confraternitatis de sancta Pueritia pro Dioecesi Quinque-Ecclesiense membris per Nos designandis coadunanda Quinque-Ecclesiis sedem habebit.

Quod superest, commendo Vos Fratres Dilectissimi! Deo et verbo Gratiae Eius. Et Deus pacis et Dilectionis sit cum omnibus Vobis!

b) (1856. évi 1898. sz. püsp. intézv. Circ. Lith. 120.)

Sanctissimus Dominus Noster pro ea pastoralis charitate, qua opus S. Infantiae ab exordiis gloriosi Pontificatus sui fovere et augere dignatur, vigore Rescripti Apostolici ddo 6-ae Aprilis 1856. sequentes eidem Indulgentias et gratias contulit:

1. Ut Indulgentiae plenariae per Rescriptum diei 12-ae Januarii a. 1851. eas socii majori facilitate lucrari valeant, non tantum certis illis mensibus et diebus, quibus hucusque adfixae sunt, sed etiam aliis diebus aut mensibus, ad quos S. Infantiae festorum quorumcumque pro locorum aut temporum circumstantiis translatio expediri videbitur.

2) Ut zelatores et zelatrices, collectores et collectrices, directores et directrices operis S. Infantiae in anniversario sui baptismatis die lucrari valeant, tam ipsi, quam eorum parentes, fratres et sorores Indulgentiam plenariam, etiam in suffragium animarum in purgatorio degentium adplicabilem, si rite confessi ac s. Communionem refecti Ecclesiam Parochialem visitaverint, ibique pias ad Deum preces fuderint iuxta mentem Suae Sanctitatis.

3) Ut socii et pii operis quocumque nomine veniant, promotores aut promotrices, quoties verbo aut opere, Sodalitatem augere, fovere, defendere et per ipsam SS. pueri Jesu amorem et salutem animarum promovere student, 40 dierum Indulgentiam unusquisque lucentur.

4) Ut sacerdotes unius consilii membra, aut operis directores facultate polleant ad quinquennium de consensu Ordinariorum nunciata, coronas, statuas ss. pueri Jesu, sicuti etiam S. Brigittae nunciatas adplicandi.

5) Tandem ut pro solempni benedictione in operis festis et generalibus Congregationibus juxta formam inferius positam adhiberi solita, omnes socii praesentes 7 annorum Indulgentiam lucentur.

Formula autem benedictionis puerorum et puellarum in festis S. Infantiae per Sanctissimum adprobata, haec est:

V Adjutorium nostrum in Nomine Domini.

R Qui fecit coelum et terram.

V Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

Oremus. Quesumus Omnipotens Deus pueris istis, pro quibus tuam deprecamur clementiam, be † nedicere, dignare, et per virtutem S. Spiritus corda eorum corrobora, vitam sanctificā, castimoniam promove, sensus eorum bonis operibus unice intentos custodi, prospera tribue, pacem concede, salutem confer, charitatem largire, et ab omnibus diabolicis atque humanis insidiis tua protectione et virtute semper defende, ut, te miserante Paradisi requiem tandem assequantur. Per Dominum nostrum Jesum Chr. Filium tuum. Amen.

Oremus. Domine Jesu Christe, qui parvulos tibi oblatos et ad te venientes complectebaris (hic ponat manus super capita puerorum) manusque super illos imponens eis benedicebas, dicens: „Sinite parvulos venire ad me, et nolite prohibere eos: talium est enim regnum coelorum, et Angeli eorum semper vident faciem Patris mei“; respice quaesumus ad puerorum et puellarum praesentium devotionem, et benedictio tua copiosa super illos descendat, ut in tua gratia et charitate proficiant, te sapiant, te diligant, te timeant, mandata tua custodiant, et ad exoptatum finem perveriant, per te Salvator Mundi qui cum Patre et Spiritu Sancto vivis et regnas Deus in saecula saeculorum. R. Amen.

Benedictio Dei Omnipotentis Pa † tris et Fi † lii et Spiritus † S. descendat super vos, custodiat atque dirigat vos et maneat semper vobiscum. Amen. Deinde aspergantur aqua benedicta.

Quod ipsum pro directivo notitiae statu significo.

c) (1895. évi 103. sz. püsp. intézv. Circ. I. 1.)

In litteris meis circularibus ddto 1. Julii anni 1893. sub nr. 1775. per extensum publicata est constitutio pontificia, vigore cuius nonnulla privilegia sacerdotibus in *Societatem a Sacra Jesu Infantia* nuncupatam adscitis iam alias ad tempus concessa in perpetuum confirmantur ita quidem, ut horum privilegiorum usus nonnisi de licentia Ordinarii fieri queat.

Ut in eiusmodi licentia petenda et danda utrinque parceretur labori, virtute praesentium usum praeattactorum privilegiorum cunctis in dioecesi sacerdotibus, qui munere directoris sive dioecesani, sive localis penes praeveneratam Societatem funguntur, dummodo secus appositis conditionibus respondeant, etquidem actu in isto munere existentibus, necnon futuris, semel pro semper concedo, concessumque declaro.

9. Papi Eucharisztia-Társulat.

(1894. évi 1751. sz. püsp. intézv. Circ. IX. 75.)

Erga requisitionem Directoratus Confraternitatis Sacerdotum Adoratorum, regulas huius adunationis typis impressas Ven. Clero Dioec. sub ./, mittendo Confraternitatem hanc, veluti medium ad fovendam vitam sacerdotalem aptissimum, impensius commendo.

10. Missió-Egyesület.

a) Alapszabályok. (3535/1899.)¹⁾

A Pécs-egyházmegyei Papok Missió-Egyesületének Alapszabályai.

I.

Az egyesület neve.

1. §. Az egyesület magát „Pécs-egyházmegyei Papok Missió-Egyesület”-ének nevezi.

II.

Az egyesület célja.

1. §. a) Az egyesület tagjai az önmegszentelésen és hivatásuk kötelmeinek teljesítésén túl fenmaradó idejüket népmissiók tartására fordítják.

b) Az egyesület működését a Szeplőtelenül Fogantatott Bold. Szűz, a Bűnösök Menedékének oltalma alá helyezi.

III.

Az egyesület tagjai.

1. §. Az egyesület tagja lehet minden pécs-egyházmegyei föl-szentelt pap, kit az egyesület szótöbbséggel tagul fölvesz. A választmálynak jogában áll nem pécs-egyházmegyei papot is meghívni tagul.

IV.

A tagok kötelelességei.

1. §. a) A tagok belépése az egyesületbe három evi tartamra bír kötelező erővel.

b) Akik változott körülmények miatt tagok nem maradhatnak, azonnal bejelentik kilépésüket.

2. §. Minden tag kötelezi magát évenként szent gyakorlatokat végezni, és havonként egyszer a töredelem szentségéhez járulni.

3. §. Minden tag kötelezi magát évenként két szent missió tartásában részt venni. Hogy hol és mikor történjék ez, arra nézve az egyes tagok az elnökkel külön-külön megegyeznek.

4. §. A cooperansok minden általuk tartandó szent missió előtt egyenként vagy közösen egy napi szt. gyakorlatot tartanak s azt a missió helyszínén, coram populo végzendő szt. gyónással fejezik be.

5. §. A szt. missiók tartama alatt ezen missió fejének föltétlenül

¹⁾ Romaisz F.: A népmissiók kézikönyve, Pécs, 1899. munkájából, 381—384. l.

engedelmeskednek. Ezen missiófőt esetről-esetre az egyesületi elnök jelöli ki.

6. §. A tagok belépésükkör kinyilvánítják, hogy mily nyelven óhajtanak közreműködni a szent missióknál; a bejelentetten kívül más nyelven nem kötelezhetők. A tagoknak joguk van minden szt. missió előtt egy havi készülési időt igénybe venni.

7. §. Az egyesületi tagok kötelezettsége a három év leforgása után megszűnik ugyan, mindazonáltal, ha kilépésüket egy hónappal előbb be nem jelentik, további három évre is megmaradottaknak tekintetnek.

V. Az egyesület szervezete.

I.

1. §. A egyesület védnöke a mindenkori pécsi püspök.

2. §. Az egyesület élén egy a választmány által javaslatba hozott és a megyés püspök által öt évre kinevezett elnök áll, a ki rendszerint az egyházmegye székhelyén működő tagokból való legyen.

3. §. Az elnök önállóan intézi az egyesület minden ügyét és eljárásáért egyedül a püspöknek felelős.

4. §. Az elnök hívja össze a köz- és választmányi gyűléseket, ezen gyűléseken elnököl és szavazat-egyenlőség esetén az ő szavazata dönt. Sürgős esetekben, vagy öt tag írásos indokolt kívánságára, rendkívüli gyűlést is hirdet.

5. §. Az elnök helyettese az alelnök, kit a választmány saját kebeléből három évre választ, tekintet nélkül arra, hogy hol lakik.

6. §. Az elnököt működésében segíti az egyesületi titkár, kit a választmány három évi tartamra választ, és aki szintén a központi papságból való legyen.

7. §. Az együleti titkár kötelessége: az egyület életéről és működéséről annak törzskönyvében naplószerű feljegyzéseket tenni, a köz- és választmányi gyűlések jegyzőkönyvét vezetni és az elnök által reábizandó levelezéseket végezni.

II.

1. §. a) Az egyesület évenként, lehetőleg az őszi papi exercitiumokkal kapcsolatosan, egy közgyűlést tart, melyen a szükséges választásokat végzi és az egyesület közjavát érdeklő ügyeket intézi.

b) A közgyűlés helyét és idejét az elnök állapítja meg és hirdeti ki.

c) A közgyűlés a megjelent tagok számára való tekintet nélkül mindig határozatképes.

2. §. Az egyesület előljárósága a lefolyt évi működésről a közgyűlésnek részletes jelentést tesz; ezen jelentés a megyés püspöknek beterjesztendő.

3. §. A közgyűlés az egyesület ügyeinek vezetésére saját kebeléből héttagu választmányt választ három évi tartamra. Az elnök a

tradíciók fentartása véget a válaszmányból ki nem maradhat. Ezen választás nyilvános és érvényességéhez általános szótöbbség szükséges. Választható minden cooperans tag tekintet nélkül arra, hol lakik.

4. §. A válaszmány évenként két rendes gyűlést tart.

5. §. A válaszmány saját kebeléből javaslatba hozza az elnököt, választja az alelnököt, az egyesületi titkárt és határoz az egyesületbe lépni kívánó tagok fölvétele iránt. Ezen választások és tagfölvételek mindig titkos szavazással történnek, melyeknek érvényességéhez viszonylagos szótöbbség elegendő.

6. §. Az egyesület működését mélyebben érdeklő ügyekben az elnök mindig kikéri a válaszmány véleményét. Ilyen ügyek: a tartandó missiók helye, ideje, sorrendje stb. Általában a missiót kérő plébánosok ezen célból az elnök útján mindig a válaszmányhoz fordulnak.

7. §. Azon válaszmányi tagok, kik nem laknak a központban, véleményüket vagy kívánatukat írásban is adhatják.

VI.

Az egyesület eszközei.

1. §. A szt. missiók költségei, — a mennyiben ezekre a plébánosok és a cooperans tagok vagyoni viszonyai elégtelenek volnának, — kegyadományok útján fedeztetnek.

VII.

Az egyesület föloszlása.

1. §. Valamint az egyesület megalakulása, úgy annak feloszlása is csak a megyés püspök tudta és megerősítése, illetve beleegyezése mellett történhetik.

VIII.

Záradék.

1. §. Ezen szabályok a megyés püspök kegyes megerősítése által nyernek kötelező erőt. Ugyszintén megváltoztatásuk is csak a megyés püspök engedélyével eszközölhető.

Jóváhagyom. Baranya-Szászvár, 1899. szept. 26.

S á m u e l
püspök.

b) A Missio-Egyesület tagjainak kiváltságai.
(1901. évi 1218. sz. püsp. intézv. Circ. V. 69.)¹⁾

Beatissimus Pater ac Dominus Noster, Papa Leo XIII. ad preces Meas humillimas ac devotissimas consociationi sacerdotum ss. missionum dioec., ut frugifera haec consociatio uberiora in Domino incrementa capiat, Brevibus Apostolicis benignissimis dd. 29-a Novembris a. 1900, item dd. 10-a Martii a. 1901. gratias et privilegia singularia largiri dignatus est. Tenores Brevium praefatorum praesentibus in extenso publico Clero dioecetano; simul in memoriam Eiusdem revocare intendens privilegia per Breve Apostolicum mense Decembri a. 1898. concessa et in litteris meis Circularibus anni 1898 sub nr. 1841/1898 iam publicata tenores etiam huius denuo communico.

Leo PP. XIII. Ad futuram rei memoriam. Cum sicuti ad Nos relatum in dioecesi Quinque-Ecclesien. canonice erecta existat Consociatio Sacerdotum, qui Sacris per dioecesim missionibus operam navant, Nos ut ipsa Consociatio maiora in dies incrementa suscipiat, de Omnipotentis Dei misericordia ac BB. Petri et Pauli Apostolorum Eius auctoritate confisi, omnibus et singulis sacerdotibus in eandem piam consociationem iam adscriptis et in posterum adscribendis vere poenitentibus et confessis ac s. communionem refectis, qui quatuor per annum diebus ab Ordinario semel tantum designandis quamlibet Ecclesiam sive Oratorium publicum dioecesis ipsius Quinque Ecclesien. visitent, ibique pro Christianorum Principum concordia, haeresum extirpatione, peccatorum conversione ac s. matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effundant, quo ex praefatis die id agant, **plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam** et remissionem misericorditer in Domino concedimus: et iis sodalibus, qui aliis quatuor similiter anni diebus semel tantum ab Ordinario statuendis Ecclesiam pariter vel Oratorium quodvis publicum dictae dioecesis corde saltem contrito adeant, precesque ut supra dictum effundant, quo id agant die in forma Ecclesiae solita de numero poenaliu **septem annos totidemque quadragenas expungimus**. Itidem largimur fas sit sodalibus ipsis si malint plenariis hisce ac partialibus indulgentiis labes poenasque functorum vita expiare. Praesentibus dumtaxat ad decennium valituris.²⁾ Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die XXIX. Novembris MCM. Pontificatus Nostri anno vigesimotertio. (L. S.) Pro Domino Card. Macchi N. Marini sub.

Leo PP. XIII. Ad futuram rei memoriam. Cum, sicut ad nos relatum, in Dsi Quinque-Ecclesiar. pia Sacerdotum extet societas, qui sacris missionibus navant operam: Nos ut frugifera huiusmodi consociatio uberiora in Dno. incrementa capiat, de Omnipotentis Dei misericordia ac BB. Petri et Pauli App. Eius aucte confisi, per pntes concedimus, ut Moderator pro tempore uniuscuiusque missionis, cura dictae societatis habendae, de Ordinarii loci consensu, in ipsius Missionis memoriam, magnam, servatis servandis. Crucem erigere queat; ante quam fideles ex utroque sexu, contrito saltem corde orantes, quovis per annum die, partialem, in forma Ecclesiae solita, etiam defunctis applicabilem, ducentorum dierum indulgentiam lucrari licite possint. Contrariis non obstant. quibque. Pntibus ad Decennium tantum³⁾ Volumus autem ut praesentium Litterarum transumptis seu exemplis

¹⁾ L. a 318. l. is.

²⁾ 1910. nov. 8-án megújítatott további 10 évre.

³⁾ 1910. nov. 8-án megújítatott további 10 évre. (A Ftdő P. Ir. szives közlése.)

etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis et sigillo personae in ecclesia dignitate constitutae munitis eadem prorsus fides adhibeatur, quae adhibetur ipsis praesentibus si forent exhibitae vel ostensae Datum Romae apud s. Petrum sub annulo Piscatoris die X. Martii MDCCCCI Pontificatus Nostri Vigesimo-quarto. Pro Dno Card. Macchi N. Marini. sub. (L. S.).

Leo PP. XIII. Ad futuram rei memoriam. Caelestium donorum thesauros, quorum dispensatores esse nos voluit Altissimus, cum ad Catholicae Religionis incrementum et animarum salutem profuturos speramus, libenter elargimur. Cum itaque, sicut Nobis nuper exponi fecit Dilectus filius Samuel electus episcopus Quinque-Ecclesiensis, ipse nonnullos Presbyteros saeculares, seu de Superiorum suorum licentia regulares in diversa loca suae Dioecesis praefatae ad procurandam fidelium salutem mittere intendat; Nos eiusdem Electi Episcopi zelum et vigilantiam plurimum in Domino commendantes, ac eorundem Presbyterorum saecularium, vel regularium, illorumque ad quos ipsi mittentur devotionem confovere, atque augere cupientes, omnibus et singulis Presbyteris praefatis, ac aliis utriusque sexus Christianis fidelibus, ad quos ipsi mittendi accesserint, Nostram et Apostolicam benedictionem per praesentes impertimur, eisdemque vere poenitentibus et confessis ac S. Communionem refectis, qui pro S. Romanae Ecclesiae exaltatione, principum Christianorum unione, infidelium et peccatorum conversione et haeresum extirpatione, prout unicuique suggeret devotio, pias ad Deum preces effuderint, et dummodo ultra medietatem temporis, quo Missiones perduraverint, devote eisdem interfuerint, plenariam una vice dumtaxat tempore uniuscuiusque Missionis omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem misericorditer in Domino concedimus, praesentibus valituris ad septennium. Volumus autem ut praesentium litterarum transsumtis seu exemplis etiam impressis, manu alicuius Notarii publici subscriptis, et sigillo personae in ecclesiastica dignitate constitutae munitis, eadem prorsus habeatur fides, quae haberetur ipsis praesentibus si forent exhibitae vel ostensae.

Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die Decembris 1897. Pontificatus Nostri Anno vigesimo. Pro Dno Card. Macchi Nicolaus Mancini sub.

c) (1910. évi 4012. sz. püsp. intézv. Circ. XVII. 143.)

A Pécsegyházmegyei Papok Missio-Egyesületének előterjesztésére jóváhagyom és közzéteszem az Egyesület 1910. aug. 25-én tartott rendes évi közgyűlésének következő határozatát:

„A kiküldendő missióegyesületi tagok összes, a missióval kapcsolatos készkiadások jegyzékét az egyesület pénztárához terjeszték be, s az az egyesület pénztárából utalványozza ki e költségeket. Viszont az egyesület pénztárosa a missiót kérő plebánostól kérje és szedje be e kiadásokat. E határozat nem érinti az eddig gyakorlatot, hogy az egyesület anyagi erejéhez mérten, a hozzáforduló plébános urak részére, segély utalványoztassék ki.“

A határozatban említett költségjegyzék a missiót vezető egyesületi tagok az egyesület titkárához . . . terjesszék be. Azok, kik az egyesület tagjai által óhajtanak missiót tartani, ezután is az egyesület elnökéhez . . . forduljanak.¹⁾

¹⁾ A B. Szűz szeplőtelen Szivéről nevezett társulatot Scitovszky püspök Pécssett a belv. pleb.-templomban 1845-ben szervezte s márc. 25-én az első ünnepélyes felvételt megtartotta s e társulatnak egyházmegyeszerte való megalakítását körlevélileg ajánlotta. Az ide vonatkozó körleveleket nem tudtam megtalálni. Az 1910. évi schematizmus szerint az egyházmegye 12 plebániájában volt ilyen társulat.

B) Társadalmi, közművelődési, jótékonyági, közgazdasági egyesületek.

1. A Magyarországi Kath. Egyesületek orsz. Szövetségének pécsy-házmegyei képvisellete.

(1906. évi 2583. sz. püsp. intézv. Circ. X. 80.)

Nagy társadalmi átalakulás előtt állunk. Ellenfeleink nem alsznak, a földmives és iparos osztályt egyaránt hálójukban igyeksenek keríteni s anyagi boldogulással való kecsegtetés mellett legdrágább kincsétől, hitétől óhajtják megrabolni, hogy ezután vak eszközökké váljanak.

Elérkezett azért az idő, midőn ezt tétlenül nézni nem szabad. A keresztény társadalmi akciónak hazánkban minél hathatósabb előmozdítására alakult¹⁾ a *Magyarországi Kath. Egyesületek Országos Szövetsége* központi irodája: Budapesten, VIII., Szentkirályi-u. 28., melynél lelkészek szociális tevékenységükben kellő utbaigazítást, irányítást és erkölcsi támogatást nyernek. — Ugyanazon célt, melyet a Magyarországi Katholikus Egyesületek Országos Szövetsége tűzött maga elé, kívánja szolgálni ennek *pécsy-házmegyei képvisellete*, melynek szervezeti szabályzatát és ügyrendjét jóváhagytam és a képviselletebe a pécsi kebelbeli nem lelkészkedő papság-, valamint az egyes esperesi kerületek által kijelölt képviselők választását jóváhagytam, valamint a „szervezeti szabályzat és ügyrend“ által nyújtott jogomnál fogva nekik megbízást adtam, névszerint:

Midőn őszinte örömmel közlöm a „Magyarországi kath. Egyesületének Országos Szövetsége pécsy-házmegyei képviselétének“ megalakulását a tiszt. egyházmegyei lelkészkedő papsággal, ugyanakkor felkérem, hogy a *képvisellete* közreműködését igénybe venni s a kath. restauratio ügyét saját hatáskörében társadalmi uton lelkesen felkarolni sziveskedjék.

A lelkipásztor, kinek működése a templomon és plébánia irodán túl nem terjed, ma már nem tölti be igazán hivatását. Sajnos, akárhányan akadnak a hivek közül, kikre már egyik helyen sem hathat a lelkész. Ha azonban társadalmi akciót kezd és a vagyoni egyenlőtleniségből eredő irigységet az által igyekszik hiveinek szívéből kiirtani, hogy a keresztény szeretet alapján gazdaságilag szervezni és támogatni igyekszik hiveit, akkor megmenthetők még az Egyháznak és a Hazának egyaránt!

Tevékeny szeretet, ügybuzgóság kívántatik csak, hogy e téren valami történjék. Igazán hálás működési tér a papra, a lelkészre nézve, mert ha a hivek látják, hogy lelkük gondozása mellett lelkipásztoruk sorsuk iránt is érdeklődik, helyzetükön javítani óhajt, határtalan bizalommal fognak iránta viseltetni.

Valóban megérdemli tehát ezen ügy, hogy tisztelendő Testvéreim az Urban, különösen a fiatalabb erők ezt felkarolják, ezen téren

¹⁾ 1901-ben. L. Circ. 1902, 17. 1.

magokat képezni igyekezzenek. Ilyen kérdéseket papi összejeveteleik, — különösen pedig koronai üléseik alkalmával tárgyaljanak. Alakítsanak ker. munkás egyesületeket vagy más kath. egyesületeket, szövetkezeteket.

Aki pedig ily társadalmi akcióra nem érez hivatást, igyekezzék megnyerni ilyenre a pécsegyházmegyei képviselőket megbizottait, vagy legalább terjessze hívei közt az „Igaz Szó“ címen megjelenő, rendkívüli olcsósága mellett kitünően szerkesztett heti lapot, melyet a Magyarországi kath. Egyesületek Országos Szövetsége tart fenn s a mely hivatva van a kereszténytelen szociálitikus iránynak a nép minden rétegében már elterjedt irodalmi tevékenységét ellensúlyozni (Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VIII, Szentkirályi utca 28. a. II. 12. Előfizetési ár: egész évre 3.60 K., félévre 1.80 K., negyedévre 1 K) A jobb modu hívek és iparosok között szerezzenek minél több pártoló tagot két koronás tagsági díjjal a Szent-István társulatnak. Szerezzenek mentől több előfizetőt az „Uj-Lap“-nak a krajcáros gonosz irányu lapok ellensúlyozására. Aki katolikus keresztény sajtót nem támogatja, ennek nem szerez közönséget, az hiába küzd a kereszténytelen áramlat ellen.

Bizom, hogy tisztelendő Testvéreim megértettek s a legjobb igyekezetükkel fognak mindnyájan társadalmi tevékenységet kifejteni. Törekvéseik sikerére a jó Isten áldását főpásztori szeretettel esdem.

2. Kath. Legényegyletek Orsz. Szövetsége.

(1899. évi 3934. sz. püsp. intézv. Circ. XVII. 203.)

Hazánk népesebb városai és községeiben nagy áldással működő kath. legényegyesületek egyöntetű vezetése, ezen egyesületek között szoros kapocs létsítése, a kath. legényegyesületek fontos és magasztos hivatásának kölcsönös támogatása céljából az egyházmegyék szerint rendezett kath. legényegyesületek országos szövetséget létesítettek, hogy ekként a kath. legényegyesületek közös ügyei, ugy a nagy gyűléskben, mint a szövetségnek „Kolping“ cim alatt időszakonként megjelenő hivatalos közlönyében s más ifjusági folyóiratban beható tárgyalás alá vétessenek.

Ezen országos szövetkezet f. évi aug. hó 22. és 23-án Székesfehérvárott tartotta első nagy gyűlését, melyben az ország minden részéről nagy számmal egybegyűlt kath. legényegyleti elnökök hozzájárulásával üdvös határozatok hozattak, melyek célja a kath. munkáselem sorakozását s együttes működését hathatósan elősegíteni, továbbá a szentséges Atyának „Rerum Novarum“ kezdetű Encylicája szellemében a korunkban már is égetővé vált szocialis kérdésnek a keresztény elvek szerint leendő helyes megoldását előmozdítani.

A magyarországi kath. legényegyesületek országos szövet-

ségének „Alapszabályait”-t már is ő Eminenciája biboros hercegprimás urunk, valamint a magas kir. miniszterium jóváhagyta.

Kivánatos, hogy az említett szövetség tagjává legyen minden egyházmegyében levő kath. legényegyesület, kath. ifjusági egyesület, mesterinas egyesület és kath. munkásegyesület.

A szövetségi egyesületek mindegyike a közös költségek fedezésére 5 frt évi tagsági díjat tartozik fizetni, mely összeg a szövetség hivatalos közlönyének fentartására, egyéb szövetségi szükségletek fedezésére fordittatik.

Egyházmegyéim fenkölt gondolkozásu papsága bizonyára miden töle kitelhető eszközzel fog élni, és minden kedvező alkalmat felhasználni, hogy Krisztus szelleme hassa át a keresztény munkást, hogy ekként a szociális kérdés a ker. tan szellemében megoldassék, mely tan midőn megmenteni törekszik a lelket, egyuttal gondoskodik a munkás ideiglenes üdvéről is az ipar felvirágzásában.

Adja az Ég áldása, hogy a kath. legényegyletek szent áldásos célja minél hathatósabban s üdvösebben érvényesüljön.

3. Kath. Körök.

(1910. évi 4626. sz. püsp. intézv. Circ. XXI. 208.)

A pécsi kath. kör ügybuzgó elnöksége elém terjesztette azon lelkes felhívást, melyet egyházmegyéim kath. köreinek elnökségeihez oly célból intézett, i hogy ezeket a központtal érintkezésbe hozza, ezekbe életét, elevenséget, fokozottabb tevékenységet vigyen be és a kath. körök a feladatnak, melyet alapszabályszerűleg is maguk elé tűztek s a mely nem más, mint kath. öntudat felébresztése, ápolása és megerősítése, megfelelni képesek legyenek. Mint az egyházmegyéim területén működő kath. körök fővédnöke élénk érdeklődéssel, figyelemmel kísérem ezek tevékenységét s nincs forróbb óhajom, minthogy ezek kath. társadmunkra kiható fontos tényezőkké váljanak. Mivel pedig reményelem, hogy a központtal való kapcsolat ezt elő fogja mozdítani, azért a pécsi kath. kör fentjelzett felhívását egyházmegyéim kath. körei elnökségeinek figyelmébe és megszívlelésébe melegen ajánlom.

De épen ezen jelentőségénél fogva, melyet a kath. köröknek tulajdonítok, kivánatosnak tartom, hogy ezek azon helyeken is megalakittassanak, ahol még ilyenek nincsenek. Nem a legkisebb hitközségek lebegnek ezen alkalommal szemeim előtt, jóllehet kath. olvasóköri megfelelő vezetés mellett ilyenekben is igen áldásos tevékenységet fejthetnek ki, mint inkább egyházmegyéim azon jelentékenyebb plébániái, amelyekben ez iránt nem történt még meg a kezdeményező lépés. Felkérem azért a tiszt. plébános urakat, hogy a kath. körök ügye iránt érdeklődni s ezt tetteikkel is beigazolni sziveskedjenek. Meg vagyok győződve, hogy ahol sikerül a kath. köröket életre hívni s azokba megfelelő életet bevinni, ott a hitélet emelkedése sem fog elmaradni.

4. Kath. Háziasszonyok Szövetsége.

a) (1909. évi 3010. sz. püsp. intézv. Circ. X. 85.)

A Kath. Háziasszonyok Szövetsége a múlt év folyamán azon célból alakult meg, hogy a pusztulásnak indult keresztény család és a házias erények visszaállítására alkalmas erőket és módokat intézményesen érvényesítse.

A közerkölcsök sülyedésének és a társadalmi zavaroknak egyik fontos okát a keresztény családi élet megbomlásában kell keresnünk és látnunk. Az összeomló házi tüzhelyek romjaiból verődnek ki a társadalom átkák, vagy legalább szomorú terhét képező elhagyott és kitett gyermekek, a hajléktalanok és bűnösök; de innét fakad a társadalom legszegényetesebb és legvérezőbb sebe is: a nemzet virágának, a kenyérkeresetre utalt munkás és cselédleányoknak bukása, mely oly ijesztő százalékot mutat fel, hogy a mai viszonyok között a szolgálat hova-hamar a legszegényetesebb foltja lesz magyar társadalmunknak, mert a nép gyermekének erkölcsi meggyalázásával és megrontásával jár.

A Kath. Háziasszonyok Szövetsége mélyen érezve ezt a szomorú körülményt, telve van vággyal, hogy legalább is az ilyen leánygyermek megmentésére siethessen. Készségesen veszi kezébe az árvaházakból, menházakból és gyermektelepekről kikerülő leánygyermekket és őket becsületes munkára és gyakorlati tudásra nevelni kész, hogy belőlük alkalmas cseléd, munkásnő és esetleg élelmes családanya és jó gazdaasszony válják.

Oly kiáltó e téren a szükség, s oly nagyok nemcsak a célok, melyeket a Kath. Háziasszonyok Szövetsége maga elé tűzött és elérni akar, hogy az általa indított mozgalom támogatása, terjesztése, ismertetése nemcsak nekünk lelkipásztoroknak, hanem minden nemesen érző hazafinak is önként érthető, szigorú kötelessége.

Midőn tehát a Kath. Háziasszonyok Szövetségét (székhelye: Ujpest, Bocskay-u. 1.; 1909. aug. 1-től: Budapest, Váci-u. 18.) tiszt. papságom figyelmébe a legmelegebben ajánlom, egyuttal felhívom, hogy ki-ki a szövetség célravezető intézményeinek ismertetését magában foglaló füzetet meghozatva, úgy a Szövetséget, mint annak célját és eszközeit az érdekeltekkel mentől szélesebb körben megismertetni iparkodjék. Mert csak így remélhető, hogy ez a rendkívül fontos Szövetség s az általa létesített és még létesíteni kívánt intézmények mindazok támogatását elnyerik, akiknek a Szövetség által kitűzött nemes célok elérése közös óhajtasuk.

b) (1911. évi 2009. sz. püsp. intézv. Circ. VIII. 58.)

A szolgálatra utalt és a védelemre leginkább rászoruló keresztény leányok erkölcsi megvédését és támogatását szolgálják azok a nemes és kihatásaikban megbecsülhetetlen értékű intézmények, melyeket a kath. háziasszonyok országos Szövetsége gyors egymásutánban létesített és fentart.

Ezen cél érdekében működik a Budapesten (IV. Váci-utca 18. sz. alatt) létesített *cselédotthon*, mely a szolgálatot keresőknek ingyen szállást és csekély díjért ételmezt ad, valamint a *cselédelhelyező*, mely az ily leányokat megbízható, derék családoknál díjtalanul helyezi el.

Méltán sorakozik a kettőhöz a *vasuti missió*, amelynek érdekében a szövetség tagjai és alkalmazottai a vasuti pályaudvarokon megjelenve az egyedül utazó nőket figyelemmel kísérik, őket tanáccsal és segítséggel támogatják és megakadályozzák a lélekkufárok galád munkáját, akik évenként ezer és ezer gyanutlan leányt hurcolnak a bűn fertőjébe.

Hogy ezek a fontos és nemes hivatású intézmények sikeresen végezhessek emberbaráti munkájukat, felette szükséges, hogy első sorban a tiszt. lelkeskedő papság révén közismertté legyenek. Mert hisz elsősorban ők azok, akiknek lelki megnyugvást szerez az a tudat, hogy a gondjaikra bizott helységekből elbocsátott leányokat szolgálatuk távolabb eső helyein is örökös figyelemmel és jóindulattal szeretettel támogatja a kath. háziasszonyok nemes szövetsége.

E célból a szövetség felhívásokat és nyomtatványokat küld az ország összes plebánusaihoz.

Szeretettel kérem tehát egyházmegyém tiszt. lelkeszeit, hogy ezekre különös figyelmet és gondot fordítsanak, reájuk híveik figyelmét is többször fel-felhívják, s a szövetség segítségét minden alkalommal igénybe vegyék.

Ugyanezért melegen ajánlom a szövetség hivatalos közlönyét, a kath. szellemben szerkesztett „*Kath. Háziasszonyok Lapját*” is, melyben minden cselédvédelemre irányuló intézkedést közöl a szövetség.

A lap előfizetési ára egy évre csupán három korona. Az előfizetési árak címén befolyó csekély összegből még a nyomda költségek sem fedezhetők ugyan, de azért a Szövetség még áldozatok árán is fentartja a lapot, mert ennek révén közli állandóan mindama dolgokat, melyek a kitűzött nemes cél eléréséhez charitativ, sociális és hitvédelmi szempontból szükségesek. Támogassuk tehát a szövetség munkáját, lapját, intézményeit lelkesen, hogy a kitűzött nemes célokat segítségünkkel minél hathatósabban megvalósíthassa. A szövetség központja és a lap szerkesztősége a fentebb közölt cím alatt található.

5. Regiszi Szent-Ferenc-Egyesület.

(1907. évi 2633. sz. püsp. intézv. Circ. XI. 90.)

A szegény házasulandókat segélyező Regiszi Szent-Ferenc egyesület 1906. évi kimutatását % alatt idehajlítva minden plébániai hivatal számára egy példányban megküldöm. Sokkal áldásosabb működést fejt ki ezen egyesület, sem hogy ez még ajánlásra szorulna azok előtt, kik ezt megismerik, erre pedig a csatolt kimutatás nyújt alkalmat. Azért csak e kimutatást ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság

szíves figyelmébe és a ker. nt. esperes urakat kérem, hogy a koronai üléseken tevék szóvá az egyesület ügyét.

Aki komolyan meggondolja, mily fontos csak egyetlen házassági viszonyt gyökerében orvosolni, avagy egyetlen esetben kivinni, hogy a készülő szövetség Isten rendelése szerint jöjjön létre és a keresztény társadalom szilárd alapját képező törvényes házasság legyen, az nem fog sajnálni néhány fillért a fentnevezett egyesület céljaira.

6. Orsz. Pázmány- Egyesület Védő Irodája.

(1906. évi 1611. sz. püsp. intézv. Circ. VIII. 57.)

Immár egy éve annak, hogy a kath. írók és hírlapírók Országos Pázmány-Egyesülete védőirodát létesített, hogy visszaverje, vagy legalább valódi értékére szállítsa le azon alaptalan támadásokat, melyekkel a nem katolikus lapok az egyház intézményeit és az egyházi egyéneket támadják.

A nemes célt, melyet a fentnevezett védőiroda maga elé tűzött a rendelkezésére álló eszközökhöz mértén fényesen elérte.

Igazán sikeres működését azonban nem csekély mértékben bénítja azon körülmény, hogy a tiszt. lelkészkedő papság, bizonyára nem ismervén még eléggé az intézményt, a hozzá intézett kérdésekre ügyet sem vet.

Amiért is felhivom az egyházmegyém tiszt. papság figyelmét az országos Pázmány-Egyesület védő irodájának igazán üdvös intézményére, elvárván egyben, hogy ennek megkereséseire *azonnal* érdemlegesen válaszolni fog. — sőt a hozzája közel eső vidák lapjait: pártkülömbőség és irányzatra való tekintet nélkül figyelemmel kíséri s ha inkrimináló közleményre talál, azt a fentnevezett védő irodához fogja juttatni. Természetesen tisztében marad a beküldőnek, hogy ellenőrizze a sértő lapot, vajjon közli-e a helyreigazítást, melyre — hivatalos adatok alapján — a központból felszóllított. A Kath. írók és hírlapírók Országos Pázmány Egyesülete védő irodájának helyisége Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. II. 17.

Sz. József papi egyesület.

(1910. évi 1066. sz. püsp. rend. Circ. III. 21.)

A szent Józsefről nevezett görzi papi egyesület (St. Joseph-Priester-Verein in Görz) megküldötte 1909. évi jelentését, melyből a következőket hozom tisztelendő papságom tudomására:

Az egyesületnek a lefolyt év végén 1988 tagja volt.

Három szanatóriumában (Görz, Ika, Meran) a múlt évben 238 papot és 9 kispapot vett ápolás alá.

Egyházmegyém papságából a tagok sorába a lefolyt évben 4-en léptek be.

Kápolna mind a három helyen van. A gondos házi ellátást irgalmas nővérek teljesítik.

A szanatóriumba való felvétel orvosi bizonyítvány alapján történhetik. A felvétetni kívánók idejekorán jelentsék szándékukat.

Az egyesület szanatóriumi nem súlyosabb betegek számára valók, hanem gyengélkedők és reconvalescensek vagy valamely idült bajban (katarus, idegesség, neurasthenia) szenvedők részére.

Az egyesület alapító tagjai 200 koronát, örökös tagjai 50 koronát, pártoló tagjai évi 3 koronát fizetnek. Az egyesület jótéteményeiben csak azok részesülhetnek, kik már legalább hat hónapja az egyesület tagjai között vannak.

Midőn ezeket tisztelendő papsággal közlöm, el nem mulaszthatom, hogy a nemes célu egyesületet hathatós pártfogásába ne ajánljam. Bővebb tájékozást adnak: Zentralvorstand des St. Joseph-Priester-Verein in Görz, vagy a pécsmegyei megbizottai: Szentkirályi István theologiai tanár Pécs és Gere Gábor tanulm.-felügyelő és theol. h. tanár Pécs.

Az egyesület vezetésében Magyarország részéről dr. Koperniczky Ferenc esztergomi prelátus-kanonok foglal helyet.

8. A Ker. Szeretet Orsz. Gyermekvédő műve

a) (1910. évi 1236. sz. püsp. körlev. Circ. VI. 34.)

. . . . Eme nagy szükségben örömmel látjuk hát ama mozgalmakat, melyek épen a gyermeklelkeknek megmentését tűzik maguk elé. Mindnyája közt mégis legnagyobb örömmel azt az egyesülést látjuk és ösztöntjük, mely éppen a krisztusi szeretet örök forrásából pattant ki s fejlődik: *a keresztény szeretet országos gyermekvédő művét.*

Az árva, elhagyott és vallás-erkölcsi nevelés nélkül szükölködő gyermekek gondozására alakult emez egyesület — egyház- és kormányhatóságilag jóváhagyott alapszabályokkal — immár harmadéve működik hazánkban. Az egyesület szervezése megyénkben is csakhamar megtörtént. Az egyházmegyei igazgató teendőinek ellátását legutóbb Beck Lajos nagybicsérdi plebánosra bízom, kinek buzgó ügyszeretetére hárul e megyében ugy a közvetítés, mint az egyesület megyénket érintő ügyeinek gondos intézése.

Az első évben befolyt szerényebb adományokból az esztergomi központ máris 600 koronát bocsátott rendelkezésre a pécsi egyházmegye területén élő és szegénysorsu gyermekek gyámolítására.

Időszerű tehát az egyesület törekvéseinek megvilágítása.

Az egyesületet 1908. évi XV. körlevelemmel röviden tiszt. testvéreim figyelmébe ajánltam már egyszer. Ezuttal indokolt kissé behatóbban felhívni rá újból a figyelmet, hogy a nemes célu és nagyra hivatott egyesület támogatására buzduljon mindenki.

A keresztény szeretet országos gyermekvédő műve egyesületnek célja kizárólag emberbaráti és közjótékonyági, mert;

a) elhagyott és szegény gyermekeket ker. családoknál és nevelő intézetekben elhelyez és kath. módon neveltet;

b) szegény gyermekeket, ifjakat és leányokat, megfelelő életpályákra segít;

c) gondozottjaival az iskolai és tanulói évek után is összeköttetésben marad és nekik erkölcsi és anyagi önállóságuk elérésében segítségükre siet.

Elhagyotak pedig azon 15 éven aluli gyermekek, akiknek — eltartásukra és nevelésükre köteles és képes — hozzátartozóik nincsenek. (1901. XXI. t.-c. 4. §.)

Elhagyottnak tekinthető továbbá az olyan gyermek is, kinek törvényes képviselője (atya, anya és árvaszékileg kirendelt gyám) a gyermeket elhanyagolja, erkölcsiségét vagy testi jólétét veszélyezteti (1877. XX. tc. 21. és 53. §§.), azt csavarogni engedi vagy koldulásra használja. Az ilyen gyermekek helyezendőek első sorban az egyesület gondozása alá. Ha pedig a törvényes képviselő ellenkeznék a gyermek elhelyezését illetőleg, akkor a legközelebbi rokonok meghallgatása után az árvaszék, falvakban pedig a főszolgabíró az elhagyottság fölött dönt, a gyermeket elhagyottnak nyilvánítja s a véghatározatot annak kézbesíti, aki a gyermek gondozásba vételét kérelmezte (1901. törvény a gyermekvédelemről.)

Az ilyen elhagyottnak nyilvánított és az egyesület gondozásába átvett gyermekek ezután rendszerint gazdáknál és iparosoknál helyezendőek el, hogy a szükséges ismereteket elsajátítva mezőgazdasági munkásokká vagy iparosokká képeztesse.

Az egyesület nemes törekvéseinek előmozdítása céljából a plebános urak főgondjukat a községi és uradalmi pásztoroknál bojtári működésben alkalmazott — rendszeren 15 éven aluli — gyermekekre irányítsák, akik leggyakrabban iskola, oktatás, nevelés, gyónás és áldozás nélkül — néha valósággal oktan állatok módjára — nőnek fel. Innen van azután, hogy midőn felnőnek s valamelyes önállóságra vergődnek, csak a vadházások és a törvénytelen gyermekek számát szaporítják;

fordítsanak továbbá kiváló figyelmet a gazdasági és magán családok szegény árváira, kik ha anyjuknál maradnak is, rendszeren nagy nyomorral küzdve, iskolába-járás nélkül növekednek és idő-előtti napszámbajárásra lesznek kényszerítve;

ügyeljenek végül az iparosok árváira is, midőn az atya elhal és a szegény özvegy anya ugyszólván éheztetni kénytelen kiskorú gyermekeit, silány napi keresetéből nem lévén képes őket kellően gondozni, nevelni.

Az ilyenek szorulnak első sorban a keresztény szeretet istápolására és hogy ebben részesülhessenek, a lelkipásztorok szerető utánjárására van mulhatlan szükség.

És hogy ez a gondoskodás sikerrel járhasson, minden idevágó kétséges kérdésben (az elhagyottá — nyilvánítás hivatalos eszközését, az elhelyezés módját, költségeit, a nevelés, a felügyelet mikéntjét s a nevelő szülők kötelmeit illetőleg) forduljon kiki bizalommal az egyesület egyházmegyei igazgatójához, aki mindenkinek készségesen szolgál felvilágosítással minden ily kérdésben.

Ha már most a keresztény szeretet ezen nemes célu intézményét hivatásuknak és kötelességüknek megfelelően szolgálni és ápolni akarjuk, akkor meleg érdeklődéssel kell felkarolnunk a gyermekvédelem szent ügyét minden irányban s az egész vonalon. Elsősorban tudnunk kell, van-e és hány olyan szegény és szánandó gyermek az egyházmegyében, akikre a segélyakciót s a mentő szeretet szárnyait ki kell terjesztenünk.

Az egyes községek lelkipásztorai tudhatják legjobban, van-e plebániájukban olyan gyermek, akinek ker. irányu neveltetése kockán forog s a kit az elzüllés veszélye fenyeget. Ők ismerik állandó tartózkodásu hiveik öregét-apraját és a családokban előforduló minden mozgalomnak ugyszólván szem- és fültanui.

Bizva tehát tiszt. testvéreim lelkipásztori nemes buzgalmában s a veszélyeztetett szegény gyermekek iránt való jóindulatában elrendelem, hogy folyó évi április hó 30-ikáig az összes plebánosok és önálló lelkészek jelentést tegyenek az egyházmegyei hatóságnak a plebániájukban esetleg taláلكozó és kath. gondozást igénylő elhagyott szegény gyermekekről.

Mivel pedig a halál nem nyugszik, s ott is, ahol ma még béke s boldogság mosolyog, váratlanul pusztulás támadhat s így könnyen akadhat gondozást igénylő árva és elhagyott, azt is elrendelem, hogy a plebánosok és az önálló lelkészek évenként január elején kimutatást terjesszenek be az ily gyermekekről! (onnét pedig, ahol nem akadnak ilyen elhagyottak, legalább nemleges jelentést tegyenek), ha pedig évközben sürgős segítséget igénylő gyermekre bukannak, az ilyen esetet azonnal közöľjék az egyesület egyházmegyei igazgatójával, hogy ez róla tudomást szerezvén, érdekében ugy a központnál, mint az illető plebánosnál lehetőleg gyorsan eljárhasson.

Lehetetlen, hogy e nagy és nemes célu egyesület ügyét ne szeressük s ne pártoljuk szívünk-lelkünk meleg érzésével. Ámde ha mi ugy a szegény, elhagyott gyermekek, mint a rajtuk segíteni törekvő egyesület iránt őszinte és áldozatkész szeretettel viseltetünk tényleg, akkor a szeretet emez ideális nagy művének anyagi megizmosítását sem szabad elfelednünk. Mert hiszen az egyesület csakis ugy lesz abban a kívánatos, kedvező helyzetben, hogy mentő cseppjeit bőven ontsa az arra szomjazók növekvő számára, hogyha segélyforrásai szintén gyarapodnak. Az egyesület anyagi támogatása pedig a 100 koronás alapító, a három évre kötelező 2 koronás rendes, az 1 koronás pártoló tagsági díjakból s a más módon gyűjtött adományokból áll. Midőn így a támogatás módjait érintem, szeretettel felhívom ugy tiszt. testvéreimet, mint kedvelt tanítóimat s össze hiveimet, hogy e fenkölt célu egyesület ügyét, a szegény, elhagyott gyermekek mentését, karolják fel azzal, hogy az egyesületbe tagokul belépnek.

Igaz ugyan, hogy a társadalom, de főképen az áldozatkész katolikus papság ma már ezerfelé igénybe van véve, de ha meggondoljuk, hogy végre is a szeretet s a belőle forrasozó irgalmasság

révén remélhetünk eget, hogy általa leszünk Istenhez, az „irgalom Atyjához“ némiképp hasonlók „Estote misericordes sicut et Pater vester misericors est“¹⁾, hogy csak azt küldhetjük földi javainkból magunk előtt az égi hazába, amit a krisztusi szeretet és irgalmasság tetteire adtunk és hogy a keresztény jótékonyság nyomán Istenáldás fakad —, akkor lehetetlen, hogy fel ne buzduljunk, s meg ne hozzunk minden áldozatot e nagy és szent célra — Istenért a megmentendő lelkek boldogítására.

Felkérem ép ezért a kerületi nt. esperes urakat, hogy a kornákon és a tanítói tanácskozmányokon szóljanak lelkesen a szent ügy érdekében és hassanak oda, hogy a vezetésük alatt levők az említett csekély díjak mellett tagokul is belépjenek e derék egyetbe. A tagok névsorát terjesszék be hozzám, a tagsági díjakat pedig két egyenlő részben (tavasszal és ősszel) szedjék be ők s nyugta ellenében küldjék egyenesen az egyházmegyei igazgató kezeihez, kihez a többi lelkészek vagy tanítók által gyűjtendő tagok díjai is beküldendőek lesznek.

E nagyfontosságú katolikus szeretetmű lelkes és tevékeny pártolásán kívül viseljük szívünkön az állami gyermekvédelem nagy művének támogatását is. És hogy az állami gyermekvédelmi szabályzatban hangsúlyozott vallásos nevelésnek a mindnyájunk pénzén létesített állami gyermekvédelmi szervezetben kellő számú és katolikus szempontból megbízható irányítói, ellenőrei és apostolai legyenek, igyekezzenek a lelkipásztorok a telep- és menhelybizottságában helyet foglalni s különösen oda hatni, hogy megbízható katolikus világi férfiak jussanak be tagokul e bizottságba.

Hasonlóképp törekedjenek — egyetértve főleg a körjegyző urakkal — községi közgyámoknak a főszolgabírák által oly egyéneket kandidáltatni, akiknek katolikus érzülete kifogástalan és akik az árvák és az elhagyottak sorsát igazán szívükön viselik. Ezeket oktassák ki azután a ker. szeretet gyermekvédő művének áldásos munkájáról s egyuttal arról is, hogy — ha árva s elhagyott gyermekek az ő közvetítésükkel ezen egyesület gondozásába jutnak, ebből a községre semminemű teher sem háramlík.

Igy fonódik egybe az állami és a kath. gyermekvédelem áldásos munkája, melynek gyümölcseit az egész nemzet várja és fogja élvezni.

*

A ker. szeretet gyermekvédő műve magasztos és szent ügy. Az egyének megmentésén, testi-lelki jólétének segélésén kívül a nemzeti erőt is megóvjá, védi, gyarapítja, s az Egyháznak becsületes, vallásos híveket igyekszik nevelni.

Minden szempont azt sürgeti tehát, hogy szívvel-lélekkel álljunk e munkába s mentsünk mennél többet nemzetünknek hervadozó virágai közül ugy a földi haza, mint az ég számára.

S ha munka terhes, fáradságot, áldozatot, fájdalmat követel,

¹⁾ Luk. 6. 36.

bátoritson kitartásra s vigasztaljon mindig az a tudat, melyet Krisztus oltott belénk, mikor azt mondotta: „Aki befogad egy ilyen kisdedit az én nevemben, az engem fogad be.” —

Végül elrendelem, hogy jelen körlevelem általános része husvét után egyik vasárnapon a hiveknek is felolvastassék, illetőleg a keresztény gyermekvédelem magasztos ügyéről ennek keretében szent beszéd tartassék.

b) (1911. évi 2007. sz. püsp. intézv. Circ. VIII. 57.)

Több jó keresztény család azzal a nemes óhajjal fordul a keresztény szeretet országos gyermekvédő müve egyesülethez, hogy az egyesület révén árva gyermeket szeretne magához örökbe fogadni. Amily felemelő ez a kivánság magában véve, ép oly megtisztelő az egyesületre, mely pár évi fenállása óta önzetlen és áldásos tevékenységével a bizalmat mind szélesebb körökben meg tudta szerezni. Hogy az egyesület a hozzá érkező megkereséseknek eleget tehessen, felkérem a tiszt. plebános urakat, hogy — ha plebániájukban olyan egész, vagy fél árva, avagy szegény sorsu — habár esetleg szüléssel bíró — gyermeket tudnának, akit akár az özvegy, vagy mindkét szegény sorsu szülő hajlandó örökbe adni, e körülményről az egyesület egyházmegyei igazgatóját (nt. Beck Lajos nagybicsérdi esperes-plebánost) úgy most, mint a jövőben is esetről-esetre értesíteni sziveskedjenek. Az ilyenek jó elhelyezésére, jövőjük biztosítására, erkölcsös nevelésére nézve elég biztosíték a krisztusi szeretet és szellem, mely az egyesületet élteti és folyton nagyobb arányu, intenzivebb tevékenységre serkenteni, valamint a lelkiismeretes és szigoru felügyelet, mellyel az általa elhelyezett, gondozásba vett, avagy örökbe adott gyermekek sorsába és nevelésébe irányítólag befolyik, minthogy minden esetben szabad kezet köt ki magának azok ellenőrzésére.

9. Orsz. M. Kath. Iskolaegyesület.

(1908. évi 4362. sz. püsp. intézv. Circ. XV. 165.)

Örömmel tudatom t. egyházmegyei papságommal, hogy „Az Országos Magyar Katholikus Iskolaegyesület” megalakult. Célját az alapszabályok körvonalazzák, azért ezeknek egy példányát jelen körlevelem kíséretében minden t. plébániahivatal részére megküldöm. E célok egy eszmének megvalósítására irányulnak: a legnagyobb Tanító, Krisztus szellemét megőrizni, erősíteni a nemzeti kultúrát szolgáló intézmények működésében. Az egyesület magasztos föladatának megoldását azonban csakis a keresztény magyar társadalom erkölcsi és anyagi támogatása segítheti elő, azért fölemeli az egyesület kérő szavát röviden és határozottan: „Csoportosuljatok keresztény magyarok a kibontott zászló alá és adakozzon ki-ki tehetsége szerint az egyesület céljaira. Az adományoknak nem a nagysága, hanem ama tiszta szándék a legfőbb értéke, mellyel azt a magyar kath. népoktatásügy oltárára letesszük. Hallja meg minden igaz

magyar katolikus kérésünket és akkor katolikus népoktatási intézeteink fejlesztésére oly anyagi forrást teremtünk, amelyből intézményeink korszerű fejlesztését szeretett hazánk javára előmozdítjuk.“

Hogy pedig „Az Országos Katolikus Magyar Iskolaegyesület“ gyökereket verhessen egyházmegyémbe, elrendelem, hogy az alapszabályok 12. §-a értelmében a plébániai csoportok megalakításának s az ugyancsak csatolt bejelentési íven Wajdits Gyula prépost kanonok, egyházmegyei főtanfelügyelőnek bejelentessenek.

Meg vagyok győződve, hogy elm. tiszt. papságom, mely sokat és odaadással fáradozik a kath. iskolaügy és népoktatás terén, tehát és odaadással bír a kath. iskolaügy iránt, készséggel ragadja meg ezen alkalmat, hogy tagokat gyűjtsön az országos kath. magyar iskolaegyesület részére és megalakíthassa a plébánia csoportot. Ugy legyen!

10. *Iskolatestvéreket képző Egyesület.*

(1906. évi 3095. sz. püsp. intézv. Circ. XIII. 103.)

Csendesen, de áldásosan működik a magyar ker. iskolatestvéreket képző és segélyező országos egyesület, mely Nyitra-Bajnán anyaházat létesített s La Salle szt. János fiai immár Magyarországon nyerik neveltetésüket és kiképeztetésüket.

Hogy az egyesület működésében fenakadást ne szenvedjen, szívesen hívom föl erre a tiszt. egyházmegyei papság figyelmét s ennek támogatását ajánlom.

Rendkívüli tag az, aki bizonyos általa meghatározott számú évi évi 400 K. fizetésére kötelezi magát.

Rendes tag az, aki magát határozatlan, vagy legalább 6 évi időtartamra legkevesebb 10 K. évi díj fizetésére kötelezi.

Pártoló tag az aki 10 koronánál kisebb évi díj fizetésére kötelezi magát. *Taggá* lesz az, akinek belépő nyilatkozatát az egyesület igazgatósága tudomásul veszi és pedig a nyilatkozat aláírásának időpontjától számítva.

11. *Vidéki városokban tartandó felolvasások.*

(1907. évi 213. sz. püsp. intézv. Circ. II. 10.)

... Bár olyan középiskolák, a minőket a nagyméltóségu m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak fenti nagyfontosságú rendelete¹⁾ említ, nem tartoznak püspöki fenhatóságom alá, mindazáltal közzé tettem ezt. Közzétettem pedig azért, hogy t. papságomat és kedves tanítóimat azon munkában való részvételre és lelkes tevékenységre buzdítsam, amelyet a fenti rendelet csak oly vidéki városoknak szánt, amelyekben középiskolák vannak. De ily irányu munkálkodásra bőven nyilik alkalom kisebb városokban,

¹⁾ 1906. nov. 26-án kelt 103800. sz. rend.

sőt a falvakban is, a katolikus egyesületekben. Ily irányu előadások tartása által katolikus egyesületeink nemcsak az általános közművelődésnek tehetnek szolgálatokat, hanem a katolikus érzület és öntudat fokozását és megerősödését is hathatósan előmozdithatják. Amit mi e téren elmulasztunk, az mind csak elleneink munkáját könnyíti meg. A kath. egyesületekben tartandó közérdekü előadások, melyek az általános ismereteket vannak hivatva gyarapítani, módot nyújtanak arra is, hogy egyes kérdések megvilágítása által elhárítsanak ama veszedelmek, melyekkel a tudományos ismeretek népszerűsítésének ürügye alatt terjesztett tévtanok fenyegetik a hivek legdrágább kincsét, a hitet. Bizton reménylem, hogy tiszt. papságom éber figyelemmel kíséri a közműveltség terjesztésére irányuló törekvéseket és saját hatáskörében oda fog törekedni, hogy e tekintetben is a „jó pásztor“ kötelmeit hiven teljesítse.

12. Magyar Gazdaszövetség.

(1909. évi 946. sz. püsp. intézv. Circ. V. 39.)¹⁾

A magyar gazdaszövetség ellentétben az Isten, haza és vallás megtagadásában tetszelgő szociáldemokratákkal, a maga egészében még fertőzetlen népnek a nemzeti zászló és oltár iránti hűségében való megerősítését, vagyoni gyarapodásának, jólétének korszerű gazdasági haladás által való előmozdítását tűzte ki céljául. Épen azért a t. egyházmegyei papság figyelmébe melegen ajánlom és óhajtom, hogy minden kath. olvasóköri, kath. kör, ifjusági egyesület, szóval minden kath. társadalmi egyesület a legmelegebben karolja fel a Magyar Gazdaszövetséget és ennek amennyiben körülményei engedik, tagjai közé lépjen. Tájékoztató füzetet levelezőlep útján való kérelemre az érdeklődőknek ingyen szivesen küld a Magyar Gazdaszövetség Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 40. Rendes tagok 12 K. évi tagdíjjal hat évi kötelezettséggel lépnek be a Magyar Gazdaszövetségbe.

13. Magyar Egyesület a leány-kereskedés ellen.

(1910. évi 614. sz. püsp. intézv. Circ. II. 11.)

Ama gyászos s az egész nemzetre szégyent hozó üzelmek visszaszorítására, amelyeket főleg a magyar leányok elcsábítására s erkölcsi megrontására sok hazai s még több idegenből ideszakadt lélekkufár hosszú éveken át háborítatlanul folytatott és folytat még ma is közhatóságaink elégtelen fellépése miatt, legutóbb egy élet-erős, lelkes egyesület alakult Prohászka Ottokár dr. székesfehérvári püspök ur elnöklete alatt. Az egyesület társadalmi uton a hatóságok jóakaró támogatása mellett veszi fel a küzdelmet a magyar nemzet vérét szipolyozó, lelketlen leánykereskedés ellen. Budapesten, (VIII.,

¹⁾ A Magyar Gazdaszövetséget újból ajánlja a 4618/1911. sz. püsp. rend. (Circ. XIV. 112.) Székhelye e szerint Bpest, IX. ker. Üllői-ut 25. sz.

Reviczky-tér 1. sz. II. em. 15. alatt.) irodát létesített, amely minden ez ügyet érintő kérdésben felvilágosítást ad, a gyanus esetek feljelentését kéri, hogy a hatóságnál eljárjon. Minden helyszerző, cselédközvetítő ügyben az illető állás megbízhatóságát kikutatja, ha — különösen a faluról fővárosba, vagy más városokba érkező — leányokat idejekorán bejelentik, a pályaudvaron közegei által megvárja, elkalauzolja és míg helybe nem áll, oltalmába veszi, hogy a lélekkufárok kezeiből megmentse.

E nemes, hazafias munka sikeres teljesítésére azonban csak úgy lehet remény, ha az egyesületet a kitűzött cél elérésére irányuló törekvésében minden jóindulatu emberbarát segíti s támogatja. Különösen kötelessége ez a lelkipásztoroknak, akiket e nagy munkában való lelkes közreműködésre hivatásuk is kötelezi. Ép azért, midőn az egyesületet tiszt. papságom és hiveim különös figyelmébe ajánlom, szeretem remélni, hogy azt minden rendelkezésükre álló eszközzel — mint a lelkek és a nemzeti erő megmentésének ügyét — támogatni is fogják.

14. A gazdasági kultúra terjesztése.

(1910. évi 4630. sz. püsp. intézv. Circ. XXI. 209.)

A m. kir. földmivelésiügyi nagyméltóságú miniszter urnak alábbi¹⁾ megkeresésére annál szivesebben hívom fel a tisztelendő lelkészkedő papság és tanítók figyelmét, mivel részemről is nagyon kíváncsnak tartom, hogy kivegyék részöket a földmivelő nép között a gazdasági kultúrának terjesztéséből és emeléséből. Meg vagyok győződve ugyanis, hogy azon lelkész és tanító, ki kellő tapintattal és szakértelemmel ezen irányban is képes vezetni a hiveket, sokkal inkább meg fogja nyerni ezeknek bizalmát és ragaszkodását, mint aki ilyen tevékenységtől elzárkozik. Hozzájárul, hogy ezen tevékenység nemcsak az ország, hanem maguknak a hiveknek anyagi boldogulását is jelentékenyen elő fogja mozdítani.

15. Orsz. gazd. munkás- és cseléd-segélypénztár.

(1901. évi 218. sz. püsp. intézv.)

A földmivelésiügyi m. kir. miniszter Ur Önagyméltósága a következő sorokban ajánlotta figyelmembe az országos gazdasági munkás- és cseléd-segélypénztárt. 98974/Vl.-3. szám. Magy. kir. földmivelésiügyi miniszter. Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Ur!

Az 1900: XVI. t. alapján a jövő 1901. évi január hó 1-én egy új intézmény kezd meg működését: az országos gazdasági munkás- és cseléd-segélypénztár, melynek feladatát a gazdasági munkások és cselédek életbiztosítása és baleset elleni biztosítása képezi.

Az új intézmény tehát megsegítője lesz a támogatásra szorult munkásnak, aki csupán két keze keresményével tartja fenn magát és családját s a kinek napi keresményéből kellene megtakarítani azt a tőkét, mely erejének megfogyatkozása

¹⁾ 1910. okt. 25-én kelt 8837. eln. sz. rend.

idejére pótolja a megcsökkent vagy elmaradt munkabért. Sajnos, hogy eddig e megtakarítás, noha minden munkás tudhatta, hogy munkaképességének delén kellene takarékossgal a munkaképtelenség napjaira megélhetést biztosítania, alig-alig volt számottevő; a minek okát azonban nem mindig az egyesek egyéni hibájában találjuk fel, hanem kiváltképpen abban, hogy eddig nem kínálkozot alkalom arra, hogy a munkás jövőjét megfelelőképpen biztosithassa oly módon, mely teljes biztosítékot nyújt neki a tekintetben, hogy önként félretett fillérei a szükség beálltával kamatosan meghozzák a takarékossgal jól megérdemelt gyümölcseit.

Ezt a hiányt kívánja pótolni az új intézmény, mely a munkás részére oly kedvező feltételeket nyújt, a minőket magán intézet nem nyújthatna, miután a kiszolgáltató segélyek mértékének megszabásánál a tagok befizetésének alapul vételén kívül számításba vétetett az állam által e célra nyújtott évi százezer korona segély, — sőt figyelembe vétetett azon várható tőke is, mely hazánkban a nemes intézmények iránt lelkesülő birtokossága által teendő alapítványokból fog egybegyülni.

Az állam gondoskodása és egyesek áldozatkészsége azonban csak úgy hozhatja meg a várt eredményt, ha a munkásnép megismeri az új intézményt, s felébred benne a hajlandóság arra, hogy megtakarítható filléreivel az új intézmény kötelekébe tagul belépjen.

Elihez kérem én Méltóságod nagybecsű támogatását, azon tiszteletteljes kérelemmel fordulván Méltóságodhoz, hogy alkalmas módon lelkészkedő papságának figyelmét ezen emberbaráti intézmény jelentőségére felhívni méltóztassék azzal, hogy a munkásnépet az ő érdekében állami áldozattal létesített új intézmény tagjainak sorába való belépésre serkentsék.

Tudván azt, hogy Méltóságod sohasem vonta meg főpásztori támogatását ott, hol munkások jóvoltára irányuló tevékenységről volt szó, — teljes bizalommal ajánlom kérésemet Méltóságod jóindulatába és kérem Méltóságodat, engedje meg remélnem, hogy a munkásnép jólétének előmozdítását célzó ezen intézmény nemes törekvéseinek megvalósításához ezuttal is kegyes lesz segédkezet nyújtani.

Fogadja Méltóságod tiszteletem őszinte nyilvánítását. Kelt Budapesten 1900. évi december hó 17-én. Darányi.

Amily örömmel üdvözlöm ezen új intézményt, mely a szegény gazdasági munkás- és cseléd-osztály betegségének és öregségének napjaira van hivatva megnyugvást biztosítani, épen oly készséggel hívom fel viszont arra tisztelendő lelkészkedő papságom figyelmét. Bármily nemes ugyanis a célja ezen új intézménynek, megfelelő eredményt csak azon esetben fog elérni, ha mennél számosabban csatlakoznak hozzá. Ámde hogyan csatlakozzanak, ha nem ismerik?—S ki illetékesebb ezen ügy megismertetésére, mint épen a lelkészkedő papság, mely hivatása magaslatán áll? Az ilyen pap nagyon jól tudja, hogy meghaladt idő már az, mikor kizárólag az irodából és a szószékről lehetett a hiveket vezetni, s azért minden alkalmat megragad a hivel való gyakori közvetlen érintkezésre. Nem kételkedem, miszerint a tisztelendő lelkészkedő papság meg fogja találni módját, hogy ezen áldozattal létesített új intézményt úgy a jó munkás és cseléd-osztállyal, mint a gazdatisztekkel és birtokosokkal megismertesse s mindnyájokat ezen jó ügynek saját érdekében is megnyerje.

16. *Fiatalokorú bűnösök társadalmi védelme.*

(1910. évi 1213. sz. püsp. intézv. Círc. V. 25.)

A magyar törvényhozás, miként ismeretes, az 1908. évi 36. t.-c. II. fejezetének megalkotásával a *gyermekvédelem és fiatalokorú bűnösöknek az erkölcsi romlásból való megmentése érdekében* olyan intézkedéseket léptetett a folyó év január hó 1-vel életbe, melyek minden hivatott társadalmi tényezőnek nemcsak érdeklődő figyelmét, de szükségszerű támogatását is jogosan fölhívják.

A gyermekmentés mélyenható társadalmi problémájának megoldásában természetesen vezető szerep jut *az iskolának*, nevezetesen a *tanítóknak*, kik a gyermekekkel a szülők után a legközelebbi érintkezésben állanak. Ez a szempont indította a nagyméltóságú vallás- és közokt. m. kir. minister urat is múlt évi december hó 16-án 149.500. szám alatt valamennyi kir. tanfelügyelőhöz intézett körrendeletének kibocsátására, melyben a büntetőtörvénykönyvnek és a büntető perrendtartás kiegészítéséről és módosításáról szóló fenthivatkozott 1908. évi 36. t.-c.-nek a fiatalokorúakra vonatkozó második fejezetében foglalt rendelkezések folytán az iskolákra háruló feladatokra részletesen rámutat. Mivel azonban a gyermekmentő mozgalom teljes sullyal a hitvallásos jellegű iskolákat is érinti, engem is fölkért, hogy a főhatóságom alá tartozó intézetekben saját hatáskörömben hasonló intézkedéseket léptessek életbe.

Midőn e célból a nagyméltóságú minister ur összes intézkedéseit magamévá teszem és a körrendeletet az alábbiakban közzéteszem, felhívom a T. Lelkész Urakat, mint iskolaigazgatókat, hogy a vezetésiük alatt álló tantestületeket ülésre egybehiva, a körrendeletet egész terjedelmében és beható figyelemmel fölolvassák, a tanítókat a rendeletben foglalt intézkedések lelkiismeretes követésére és pontos megtartására nevémben is buzdítsák. Hosszának oda vállvetett munkával, hogy a törvényhozásnak a törvényben megnyilvánuló nemes szándékai a mindennapi gyakorlatban minél tökéletesebben érvényesüljenek. Ezért a kir. bíróságnak a fiatalokorú bűnösök javítását és megmentését célzó megkereséseit készségesen teljesítsék, s a netán felajánlott pártfogói tisztséget a törvény 20. szakaszának szellemében elvállalni el ne mulasszák. Ezzel ugyanis nemcsak emberbaráti feladatot oldanak meg, hanem lelkipásztori és népnevelői küldetésük hivatásszerű köteleit teljesítik.

A hivatalos jelentések (és bármely beadványok) portómentesek; a borítékot azonban el kell látni a következő felirattal: „hivatalos felszólításra; fiatalokorú terhelt érdekében; portómentes.” A törvény végrehajtásával kapcsolatos rendeleteket (1909. évi 27.100., 27.200., 27.300., 27.400., 27.500., 27.600. I. M. 160.000. B. M. és 149.500. V. és K. M. sz.) a *Patronage-Egyesületek Országos Szövetsége* (Budapest, Igazságügyminiszterium, II. 97. szám) az érdeklődőknek díjmentesen megküldi.

17. Ifjusági egyesületek.

(1911. évi 2930. sz. püsp. rend. Circ. X. 72.)

Az ifjuság megmentésének és nevelésének apostoli gondolatával kapcsolatban mindegyre sürgetőbben jelentkezik az ifjusági egyesületek szervezésének feltétlen szüksége. A ker. ifjuság testi és lelki életének irányítása az iskola falain kívül oly evidens és fontos szükséglet, hogy azt ma már nemcsak a keresztény pedagógusok, hanem a nemzetek életének irányítói is hangoztatják.

A katolikus egyház, mely szerető gondoskodását minden rendre, állapotra és korra kiterjeszti, kiváló sulyt helyez az ifjuság nevelésére is. Ennek a gondoskodásnak szülöttei a Máriakongregációk s ama különféle ájtatossági társulatok, melyek a serdülő ifjuságot az őt környékező veszedelmekkel szemben igyekeznek megerősíteni és fejlődésüknek helyes irányt adni.

Mivel azonban az ily ájtatossági társulatok alakítása nem egy helyen nehéz, vagy magában véve kevesebb eredménnyel kecsegtet, ugyanott a keresztény ifjusági egyesületek szervezése lép előtérbe, melyeknek alakítása már 1902. okt. 31-én a XII. egyházmegyei körlevél 3157. száma alatt elrendeltetett,¹⁾ s azóta is többször lett ajánlva.

Legutóbb a X. kath. nagygyűlés határozata szorgalmazta ezen egyesületek szervezését.

Mélyen átérezve ezek fontosságát és szükségét, újból szeretettel felhívom a tiszt. egyházmegyei papságot, hogy azokon a helyeken, ahol ily egyesületek még nem alakultak, az ifjusági egyesületeket szervezzék, s az ehez szükséges alapszabály-mintákért az Országos Kath. Szövetséghez (Budapest IV., Ferenciek-tere 7., III. 1.) forduljanak.

Egyben elrendelem, hogy úgy a már megalakult, mint a jövőben szervezendő egyesületek adatait az Országos Kath. Szövetség tudomására hozzák.

18. Országos kath. népszövetség.

(1911. évi 4633. sz. püsp. rend. Circ. XIV. 117.)

Az országos katolikus népszövetségnek legutóbb Pécsen megtartott IV. közgyűlése hatalmas méreteivel örvendetes bizonyosága volt annak, hogy ez a szervezet, mely a katolikusok társadalmi tömörítését tűzte ki céljául, páratlanul álló fejlődésével s intenzív munkájával eddig nem tapasztalt érdeklődést váltott ki a magyarországi katolikusok legszélesebb rétegeiből. Közel háromezerezer már tagjainak száma, kik a kath. népszövetség nemes céljait felértve, töretlenül ragaszkodással tartanak ki a népszövetségi akció mellett, mely míg egyrészt a magyar katolikus nép minden jogos érdekét elszántan védi, addig másrészt mások jogait is tiszteletben tartja és oltalmazza. Jóbarát és ellenség egyaránt elismerik, hogy a kath.

¹⁾ L. VII. Fej. III. 4.

népszövetség ettől a céljától nemcsak hogy nem tért el, hanem évről-évre erőteljesebben szolgálja ugyanazt s épen ezért a magyar kath. nép fokozódó bizalma környezi s egyre nagyobb és szélesebb rétegei csatlakoznak hozzá öntudatos és lelkes munkával.

A pécsi egyházmegye területén kezdettől fogva erőteljes mozgalom indult meg a népszövetség helyi szervezeteinek megalakítására. A legtöbb plébániában lelkes csoportok alakultak, melyekben a tagok a népszövetségi eszméket nemcsak felkarolták, hanem azok terjesztésére is mindent elkövettek.

Sajnálattal kell azonban látnom, hogy az egyházmegyének több olyan jelentékeny helye van, ahol ez irányban még nem történt semmi.

Az ujév küszöbén szeretettel kérem tehát egyházmegyém tiszt. papságát, tanítóit és lelkes híveit, hogy a népszövetségi helyi szervezetek megalakítását és fejlesztését legfontosabb teendőik közé sorozzák és a kath. közszellem megerősítésében ez uton is bátran részt vegyenek. Mert csakis így remélhető, hogy a népszövetségi akció fokozásával a szétforgácsolt erőket tömörítjük, a népszövetségi kiadványok és füzetek és a bennük foglalt vallás-erkölcsi, társadalmi, gazdasági, népjóléti és jogi ismeretek népszerű elterjesztésével a kath. népet igazainak megismerésére s ha kell bátor, öntudatos megvédésére is képesítjük.

Figyelemmel fogom kíséрни a népszövetségi munkát mindenütt, s örömmre fog szolgálni, ha benne mindenki lankadatlan buzgósággal részt vesz.

19. Vörös-Kereszt.

A Vörös Kereszt Egylet megalakulásának hírül adását és első ajánlását tartalmazza az 1880. évi VIII. Circ. 1217/1880. sz. intézvénye. A 2282/1881. (Circ. XV. 85.) jelenti, hogy a Magyar sz. kor. országainak Vörös-Kereszt Egyletévé alakult, védnökei a király és királyné, közli az alapszabályokat s elrendeli, hogy tagok gyűjtenek, fiókegyletek alakittassanak. 1892-ben újabb felszólítás ment szét (1138/1892. Circ. VII. 31.) az egyházmegyében, melynek hatása alatt sok tagot gyűjtöttek a plébánosok, fiókegyletet alakítottak s háboru esetére üdülő harcosok ellátását vállalák magukra (a püspök és káptalan 50 harcosét.) Beszámol ezen eredményről az 1893. évi IV. Circ (631/1893.) — 937/1896. szerint megszűntek a vidéki fiókegyletek s az összes egyházmegyei tagok „Pécsegyházmegyei vöröskereszt fiókegylet” néven egy új közös fiókegyletté alakultak, s az ügyek intézését az ezen fiókegylet mellé a pécsi püspök és káptalan által felállított magánbizottságra ruházták. — 1899-ben revideáltattak, (4264/1899.) az 1893-ban tett ajánlatok lábba-
dozó harcosok gondozására, azóta azonban nem történt említés a körlevelekben az egyletről.

III. Gyűjtések.

1. Templomi gyűjtéshez egyházhatósági engedély szükséges.

(1909. évi 943. sz. püsp. rend. Circ. V. 36.)

Fölmerült eset kapcsán figyelmeztetem a tiszt. egyházmegyei papságot, hogy akár a plébániai-, akár a fióktemplomokban egyházhatósági rendelet vagy engedély nélkül gyűjtést eszközölni tilos.

Amikor az egyházmegyei hatóság a gyűjtést indokoltnak találja, akkor akár egyeseknek kérelmére is meg fogja ezt engedni.

2. Gyűjtés az afrikai missziókra.¹⁾

a) 1890. évi 3510. sz. püsp. rend. Circ. XVI. 97.)

Sanctissimus Dominus Noster Leo XIII. pro sublimis muneris Sui apostolici ratione, ad promovendum grande opus, quod saepius iam, verum nunquam ac his diebus ferventiori zelo susceptum est ad abolendam turpem et propudiosam servitutem Nigritarum, invendendamque regionibus interioris Africae evangelicam doctrinam, missis ad cunctos Orbis catholici episcopos Encyclicis Litteris²⁾ omnes nos provocat, ut ad succolandos Misionarios, qui in salvandae Afrorum gentis opere desudant, et pacem evangelizando vitam et sanguinem offerunt, stipem conferamus.

Licet vix praetereat dies qua ad charitatem nostram recursus non fieret; et licet viri apostolici zelo succensi, plus vice simplici per annum, e commercii facilitate fructum capientes, e dissitissimis orbis regionibus in persona compareant et adminus urbes pro colligenda stipe peragrent: supponi non potest, quod vox Supremi Pastoris surdas pulset aures. Charitas, monente S. Paulo, patiens est et nunquam excidit; quare satagamus, ut unusquisque nostrum pro viribus, exigua saltem stipe, in hoc opere partem capiat.

Communicando itaque Litteras Encyclicas Sanctissimi Domini, ac diligens earundem studium impense commendando, dispono: ut festo Epiphaniae in sermone sacro populus fidelis de salubri Missionum institutione edoceatur et ad eleemosynas in fines sancti huius operis dandas provocetur.

Collectio obolorum tota die festi modo, qui maxime conveniens dignoscitur, in singulis ecclesiis instituatur.

Pia oblata cleri fideliumque medio DD. VADiaconorum ad Officium dioecesanum, quod summam ex tota dioecesi conflatan ad locum destinationis promovebit, submittantur.

¹⁾ Az észak-amerikai missziók támogatására 1829-ben Bécsben alapított Leopoldina-Társulatot az 1830-as évek körlevelei többször ajánlották s évi számadásait most is szétküldik az egyhm. körlevelek az esp.-kerületeknek (pl. 4622/1911. sz. alatt Circ. 1911. XIV.) A gyűjtésekről szóló kimutatásokban azonban ez a Társulat nem szerepel.

²⁾ Encyclica Leonis XIII. ddto 20-ae Nov. 1890. L. Circ. 1890. XVI. 97. l.

Praescripta ista symbolarum collectio abhinc quotannis eodem die festo erit.

Adhortor autem peramanter tam animarum curatores, quam fidelem populum, ut Sanctissimo Patri in promovendo tam sancto opere charitativorum obolorum sublevamen affere gestiant, sed et piis divinam misericordiam exorent precibus, quo sancta conamina felici coronet effectu.

b) (1910. évi 4878. sz. püsp. rend. Circ. XXII. 219.)

Az 1890. évi XVI. sz. körlevélben 3510/1890. sz. alatt rendelt el I. b. másodelődöm a gyűjtést az afrikai missiókra, közzétevén egyben boldogemlékü XIII. Leó pápa Ó Szentségének az afrikai missiók érdekében kiadott encyklikáját. Azóta évenként több nagyobb sikerrel történik egyházmegyém plébániáiban gyűjtés vizkereszt ünnepén az afrikai missiók céljaira.

Midőn jelen körlevelem melléklete gyanánt a t. lelkészkedő papság részére a nagymélt. magyar püspöki kar f. é. november 12-én tartott tanácskozmányának hozzájárulásával Mélt. és Főt. Dr. Fischer Colbrie Ágoston kassai püspök ur által irt „A Bethlehemi Csillag” című szentbeszédvázlatot vizkereszt ünnepére megküldöm, ugyanakkor emlékezetébe kívánom idézni a fenthivatott egyházhatalósági rendelkezést, nehogy ez feledésbe menjen, egyben elrendelem, hogy vizkereszt ünnepén a csatolt szentbeszédvázlat felhasználása mellett tartsanak ünnepi szentbeszédet s ajánlják a buzgó hivek figyelmébe az afrikai szent missiókat, a gyűjtés eredményét pedig még *január hó folyamán a ker. esperesi hivatalok útján* terjesszék be a püspöki irodának.

2. Gyűjtés a kath. sajtóalapra. Sajtóvasárnap.

(1911. évi 3346. sz. püsp. rend. Circ. XII. 96.)

A „Kath. Sajtóegyesület” nemes buzgalommal azon fáradozik, hogy a kath. sajtóalap erősítését célzó ez évi gyűjtés az eddigieknél is kedvezőbb eredményre vezessen. Szívesen támogatom ez irányu mozgalmát s meg lévén győződve, hogy egyházmegyém két évi¹⁾ sajtóvasárnapi gyűjtésének jelentékeny eredménye Tiszt. papságomnak és kedves hiveimnek dicséretre méltó és a sajtóuralkodó hatlamának felismeréséről tanuskodó tevékeny áldozatkészségéből származott, a fontos munka sikeres folytatását örömmel remélem s a folyó évi sajtóvasárnapot október hó 8-ikára, azaz Magyarok Nagyasszonya ünnepére tűzöm ki, ennek céljaira újból 10.000 koronát ajánlok fel s megengedem, hogy a felesleggel bró templompénztárak részéről a gyűjtéshez 10—10 korona csatoltassék. A gyűjtés eredményét felerészben az országos kath. sajtóegyesület, fele részben pedig a helyi kath. sajtó céljaira fogom fordítani.

Elrendelem egyben, hogy az egyházmegye összes templomaiban ezentul is állandóan, és pedig minden év október 2-ik vásár-

¹⁾ L. Circ. 1909. XII. 87. l. 2632/1909. és 1910. XIV. 99. l. 3588/1910.

napján a kath. sajtóalap javára hasonló gyűjtés rendeztessék, melynek eredménye évről-évre püspöki irodámhoz azonnal beküldendő.

3. Iskolai gyűjtés a József kir. herceg szanatorium javára.

a) (1909. évi 945. sz. püsp. rend. Circ. V. 39.)

A József kir. herceg szanatorium egyesület felkérésére, célja a szegény tüdőbetegek gyógyítása és megmentése, megengedem, hogy fentnevezett egyesület gyűjtőtársolyai összes fenhatóságom alá tartozó kath. jellegű elemi- és egyéb iskolákban felállitassanak.

Filléres, 1—2 fillér, önkéntes irgalomadományokra egy évben egyszer azon kijelentéssel hivandók fel a tanulók, hogy erre kényszerítve senki sincs. És pedig ez idén április 13-án vagy 14-én óhajtáná az egyesület a gyűjtést foganatosítani azért, mert általános tapasztalat szerint a gyermekek a husvéti öntözködések alkalmával néhány ajándék fillérhez jutnak, aminek egy részét bizonynyal jó szívvvel ajánlják fel az emberszeretet céljaira, ha arra tanítók részéről kellő időben felhivatnak.

A gyűjtő tarsolyokat az egyesület az egyes t. plébániahivataloknak közvetlen fogja megküldeni s a t. plébániahivatalok által nyomban kiosztandók.

A befolyt irgalomadományok, melyek nyújtására senki sem kényszerithető, közvetlen fentnevezett egyesületnek — *Budapest, X. Lónyay-utca 47. sz.* — küldendők, megjelölvén, hogy a pécsi egyházmegye N. iskolájának gyűjtése.

Tekintettel az egyesület nemes, emberbaráti céljára, ennek ügyét a t. iskolaigazgató plébános uraknak és kedves tanítóimnak figyelmébe szívesen ajánlom.

b) (1911. évi 1066. sz. püsp. rend. Circ. V. 32.)

József kir. herceg Szanatorium Egyesület elnökségének, valamint a vallás- és közoktatásügyi nagyméltóságú m. kir. miniszter urnak felkérésére alább egész terjedelmében közlöm a vallás- és közoktatásügyi nagymélt. m. kir. miniszter urnak a tüdővész elleni küzdelem céljaira engedélyezett iskolai gyűjtés tárgyában a kir. tanfelügyelőségekhez s ugyanazon alakban egyszersmind a többi tanügyi alsóbb hatóságokhoz intézett körrendeletét, szívesen megengedvén, hogy a fenhatóságom alá tartozó egyházmegyei r. k. iskolákban a fenthivatott körrendeletben jelzett népnevelési szempontból is előnyös módon¹⁾ **évenként egyszer** a tüdővészben szenvedő, szegény betegek részére iskolai gyűjtés rendeztessék.²⁾ Jelen engedélyem alapján fentnevezett egyesület közvetlen fog érintkezésbe lépni az egyes iskolákkal.³⁾

¹⁾ A gyermekek „csupán 1—2 fillér fölajánlására hívhatók fel, de így is világosan kijelentendő, hogy az adomány önkéntes, s így arra senki kényszerítve nincs.”

²⁾ 804/1911. sz. v. és közokt. miniszteri körrendelet.

³⁾ Ugyanezen célra templomi gyűjtés engedélyezését is kérte már — ismételtén — az Egyesület. Esetről-esetre engedélyezte is az Egyhm. Hatóság. (3512/1906. Circ. XV. 116. — 3971/1908. Circ. XIII. 146. — 4015/1910. Circ. XVII. 149.)

4. Péterfillér.

(1899. évi 3489. sz. püsp. rend. Circ. XV. 176.)

Piae recordationis Praedecessores mei, pro filiali caritate ac pietate, qua in communem omnium christianorum Patrem ferebantur, vestigiis etiam insistentes antistitum universi Orbis Catholici, iteratis vicibus¹⁾ Ven. Clerum hujus almae Dioecesis populumve fidelem litteris Encyclicis provocarunt, ut indigentis Sacrae Sedis ac Vicario Christi, collatis pro modulo virium donis succurrere niterentur.

Supervacaneum existimo VV. FF. Vobis, utpote optime edoctis, in memoriam revocare grandia illa subsidia, et beneficia, quibus olim Summi Pontifices patriam Hungaram et gentem nostram, quoties in discrimine posita fuit cumularunt sicque debitricem sibi reddiderunt. Nec tristem statum principalis Ecclesiae Romanae ejusque onera cunctis patentia, necesse est delineare, ut convincamini de innumeris curis, tribulationibus ac afflictionibus, quibus in exequendo suo munere SS. Pater a sex fere lustris quasi in captivitate detentus, obnoxius existit. Et quis ignorat diversissimi generis Officia ecclesiastica, Congregationes, Legationes in aulis principum saecularium nec non instituta plurima litteraria, beneficentiae, missionum etc. erigi ac sustentari a Summo Pontifice, Patrimonio Petri privato, non posse, nisi ejus filii necessarias expensas unitis viribus suppeditent?

Perlustrans consignationem Obolorum Petri in litteris Circularibus elapsis annis exhibitam, non sine animi consolatione expertus sum: Ven. Fratres laudabili aemulatione obolos vestros ac fidelium contulisse, ut indigentis universae Ecclesiae succurreretis ac inopiam SS. Patris alleviaretis. Certe obtemperastis monitis Apostoli ad Gal. VI. 10: „Dum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei.“ Et Tobiae IV. 8—9: „Quomodo potueris, ita esto misericors. Si multum tibi fuerit, abundanter tribue, si exiguum libenter impertiri stude.“ Nam teste Apostolo II. Cor. IX. 7: „Hilarem datorem diligit Deus.“

Pia nostra oblata non tantum totidem sunt argumenta reverentiae et obedientiae, filialisque erga Patrem nostrum communem pietatis, sed et vincula communionis inter omnes Catholicae Ecclesiae filios subsistentis. Taliter verificantur S. Pauli II. Cor. VIII. 14. verba: „In praesenti tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat, ut et illorum abundantia vestrae inopiae sit supplementum, ut fiat aequalitas.“

Cum Ven. Clero Dioecesis meae pro singulari zelo, quem adusque in conferendis colligendisve symbolis ad suppetias Summo Pontifici ferendas manifestavit, intimas hisce gratias referrem, una remunerationem horum beneficiorum Illi relinquo, qui dixit: „Quicumque potum dederit uni ex minimis istis, calicem aquae frigidae tantum... Amen dico vobis non perdet mercedem suam.“ Matth. X. 42. Idem:

1) Circ. 1865, 2185. sz. — 1882, II., 212. sz.

certe beneficia Vicario suo collata largissime est remuneraturus. Perpensis indigentis Sacrae Sedis in dies crescentibus, proventibus vero ejusdem ob multiplicia aevi nostri infausta adjuncta deficientibus, Ven. Clerum provocare hisce cogor, ut dona SSmo Patri hucusque data amodo augeat et fideles quoque ad suos obolos, in sanctissimos Ecclesiae fines offerendos, impensius hortetur.

In merito coordinandae et constabiliendae institutionis colligendi obolos S. Petri sequentia dispono et in universa mea Dioecesi exequenda jubeo:

I. In qualibet Ecclesia tam parochiali quam filialibus adsit arca seu cistula nummaria recipiendis fidelium oblatis inserviens et fines oblatorum hac inscriptione: „adományok katholikus célokra“ lingua loci vernacula exhibens.

II. In quavis Ecclesia tam parochiali ac etiam filialibus, ubi divina servantur, per omnem Dioecesim publicae collectae fiant videlicet: Festo omnium Sanctorum et Dominica I. Quadragesimae, dispositis praevie cohortatione congrua fidelibus.

III. Ex fiscis Ecclesiarum parochialium, offerantur quotannis haud minus quam 2—4 coronae, filialium vero hujus summulae pars dimidia in semestralibus ratis.¹⁾

IV. Sacerdotes dioecesani in quocunque officio aut dignitate constituti pro pietate, qua feruntur in Sacram Sedem, habita quoque ratione suorum proventuum, symbolas suas offerant,²⁾ vel

1) A jelen intézkedésekkel hatályon kívül helyezett 1865. évi egyházhatósági rendelet idevonatkozó pontja így szólt: „Fisci Ecclesiarum, et quidem parochialium, pro ratione proventuum 2—4 flnos; filialium vero 50 xros — 1 flnum a. v. offerent.“ Most csak a legkisebb összeg van megállapítva.

2) Az 1865. évi p. körlevél ekép rendelkezett:

„1. Rssmi Capitulares annue ad minus 5—10 flnos a. v. offerent.

2. Curati pro ratione melioris subsistentiae annue offerendos habebunt 1, 2, 3 flnos a. v., prout nempe parochiam *primae, secundae vel tertiae* classis possident.

3. Sacerdotes, qui non sunt beneficiati, uti sunt: Emeriti, Directores, Professores, Catechetae etc. annue 1—2 flnos a. v.; Cooperatores vero 1 flnum a. v. numerabunt.“

Elenchus Parochiarum in tres Classes divisarum.

I. Classis Parochiae, quae annue 3 flnos offerunt, sunt: Baán, Báttaszék, Berement, Berkesd, Bogád, Egerágh, Földvár, Kisasszonfa, Mágocs, Miholjac, Olasz, Paks, Szajk, Sz.-Király, Szegzárd, Szigetvár, Tamási, Toina, Valpó, Zomba, = 20.

II. Classis Parochiae, quae annue 2 flnos offerunt, sunt: Abaliget, Babarcz, Bakonya, Bicsérd, Bodony, Bóly, Bozsok, Bükösd, Czikó, Dályok, Darázs, Döbrököz, Fadd, Görcsöny, Gyulajóváncza, Harkanovce, Himesház, Hosszuhetény, Iregh, Izsép, Kárász, Kéménd, Keszü, Kisdorogh, Kocsölya, Kővágószöllős, Lak, Lakocsa, Lantsuk, Lúcs, Hörtelend, Mariancze, Mindszent, Mohács (ambae), Mosgó, Mözs, Nádasd, Nemeti, Ozora, Pécsvár, Pellérd, Pinczehely, Podgájce, Pécs (omnes 5 Ráczpetre, Regöl, Sásd, Simontornya, Sljivosevce, Somberek, Szakcs, Szászvár, Szébény, Szekcső, Szék, Sz.-Erzsébet, Szent-Iván, Szent-Lőrincz, Tevel, Tótkeszi, Vásárosdombó, Villány, Viljevó, Závod, = 69.

III. Classis Parochiae, quae annue unum florenum offerunt: Agárd, Apar, Baar, Baranyavár, Batta, Batina, Bedeg, Belye, Bikal, Bizovác, Bogdása, Bonyhád, Brodjance, Bölcske, Csepin, Dárda, Diósberény, Dombóvár, Dr.-Sz.-Márton, Értény, Feked, Felsőnyék, Garé, Gödre, Grábócz, Herczegszöllős, Hetvehely, Hird, Högyész, Jánosi, Ibafa, Kajdacs, Kakasd, Kánya, Keér, Kis-Székely, Kónyi, Köblény, Kömlöd,

immediate vel via vice-archidiaconi districtualis in semestralibus ratis, initio nempe mensis Novembris et Maji, ad officium Dioecesanum transponendas.¹⁾

Ultimis cujuslibet anni Circularibus literis inseretur accurata consignatio omnium symbolarum, decursu totius anni in Dioecesi collectarum.



Kurd, Lapánca, Laskafalu, Lengyel, Lipova, Lovászhetény, Majs, M.-Gyüd, Miszla, Mocsolád, Monostor, Mucsi, Mányok, Nagy-Nyárad, Nagy-Vejke, Nakk, Német-Márok, Német-Úrögh, Paári, Pálfa, Petrievice, Ráczmecske, Radikovce, Siklós, Sumony, Szabolcs, Szakadát, Szakál, Szalatnak, Szálka, Szántó, Sz.-Dienes, Sz.-György, Sz.-István, Sz.-László (ambae), Tengöd, Vaiszló, Varasd, Várdomb, Vaszar, Véménd, Veliskovce, Vókány, Vörösmart, = 84.

¹⁾ A 212/1882. sz. rendelet az összegyűlt Péterfillérnek beszállítására nézve így intézkedett:

De his autem collectis cunctis, quibus Dominus Curatus bis in Anno, decursu videlicet mensis Junii item decursu mensis Decembris, conficiet consignationem, quae sequentes rubricis continebit: *Oboli Sancti Petri*:

1. E fisco Ecclesiae Matris N. N.
2. E fisco Ecclesiae filialis N. N.
3. " " " " " N. N.
4. A párocho oblati
5. A Cooperatore oblati
6. In arca nummaria oblati
7. Ex collectione publica in Ecclesia
8. Ex collectis privatis Collectorum

A Püspöki Iroda ma is szorgalmazza, hogy a Péterfillér beküldésekor részleteztessenek a források.